ANT ●

Haftalık Dergi • 27 Ağustos 1968 • Sayı: 87 • 125 Kuruş

ÇEK DRAMI

HAFTANIN NOTLARI

18 ağustos

Buğday savaşı

■ Amerika, bir çok dünya ülkelerine istediği fiyattan buğday satmasına engel olarak gördüğü Fransa ile bir «buğday savaşı» na girmek üzeredir. Fransa'nın Japonya ve Filipinler'e düşük fiyatla buğday satma çareleri araması üzerine, Amerika, Fransa'ya ve diğer Ortak Pazar ülkelerine karşı rekabete girişeceğini açıklamıştır. Buğday fiyatlarının bu rekabet nedeniyle kırılmasından en çok zarar görecek ülkelerden biri de Türkiye'dir. Zira, Birleşik Amerika, pamuk pazarlarından Türkiye'yi bertaraf edebilmek için Türk ekicisini pamuk yerine düşük kaliteli Sonora-64 buğdayı ekimine zorlamaktadır.

Gülünç yasaklar

■ Evrensel Barış Şenliği'nden ve şenliğe çağırılan konuşmacı ve ekiplerden sonra, bazı gençlik kuruluşlarının konferanslar vermek üzere Türkiye'ye çağırdığı ünlü Ekonomi Profesörü Herbert Marcuse'ün Türkiye'ye girmesi de yasaklanmıştır. İçişleri Bakanlığı, Alman asıllı profesörün Amerikan pasaportu ile Türkiye'ye turist olarak gelebileceğini, ancak kendisini çağıranlarla görüştürülmeden Türkiye'den ayrılması gerektiğini bildirerek siyasi polisi hava alanlarında ve çıkış kapılarında Marcuse'ü kontrol altına almak üzere görevlendirmiştir. Dünyaca tanınmış bir bilim adamını, hem de Amerika'da rahatça ders veren ve fikirlerini açıklayan bir profesörü yurda sokmamak için gösterdiği gayretlerle Süleyman İktidarı bütün dünyaya gülünç olmaktadır.

Açlık ve işsizlik yürüyüşü

Seyyar Satıcılar Derneği'nin düzenlediği «Açlık ve İşsizlik Yürüyüşü», İstanbul'da geçen Pazar günü yapılmıştır. Hürriyet Meydanı'ndan Taksim'e yürüyen seyyar satıcılar, «iş», «hak», «açız» yazılı elbiseler giymişler ve «iş isteriz», «açlığa çare», «toprak reformu», «ezildiğimiz yeter» diye bağırmışlardır. Dolmabahçe'den geçerken «Kahrolsun Amerika!» diye bağırarak Amerikan emperyalizmini protesto eden seyyar satıcılar, Teknik Üniversite önünde devrim şehidi Vedat Demircioğlu için saygı duruşunda bulunmuşlardır. Taksim'de yapılan toplantıda, ellerinden arabalarının alındığını, Anayasanın bütün vatandaşlara tanıdığı çalışma hakkının kendilerinden esirgendiğini söylemişler ve iş istemişlerdir. Yürüyüş sırasında tahriklerde bulundukları iddiasıyla üç kişi siyasi polis tarafından nezaret altına alınmışsa da, ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakılmışlardır.

19 ağustos

Öğretmen kıyımı

■ Düzce İmam Hatip Okulu öğretmenlerinden Hasan Dalgıç hiçbir gerekçe gösterilmeden Milli Eğitim Bakanlığı'nın gönderdiği bir tel emriyle görevinden uzaklaştırılmıştır. Dalgıç'ın görevinden uzaklaştırılmasının bilinen nedeni ise, okulda «Atatürk Köşesi» açılmasını teklif etmesi, müzik derslerinde sadece ilâhi ve kaside değil milli marşların da öğretilmesini istemesi, sabahları «selamünaleyküm» değil «günaydın» demesidir. TÖS Genel Merkezi, kararın iptali için Danıştay'a başvurmuştur. Edirne'nin Enez İlçesinde öğretmen iken Hakkâri'nin Süstü Köyü'ne sürülen TÖS eski Trakya Temsilcisi Ahmet Kaya Turan ise, Danıştay'da açtığı iptal davasını kazanmıştır. Öte yandan, Sinop'un Dikmen Bucağı'na bağlı Kırcalı Köyü Okul Müdürü Yusuf Öztürk'ün, «sol propaganda» yaptığı iddiasıyla savcılıkta ifadesi alınmıştır.

Barış gönüllüleri

■ Yurdumuza casusluk için geldikleri sabit olan barış gönüllülerinin sayısı son günlerde adamakıllı artmıştır. Amerika'dan gelen barış gönüllüleri, İstanbul ve Ankara'da yaz tatili dolayısıyla boşalmış bulunan öğrenci yurtlarında barındırılmaktadır. Bu durum, tatile çıkmayan bazı öğrenciler arasında tepki yaratmış ve bu gençler protesto için yurtları terketmişlerdir. Bir kısım barış gönüllüleri ise şimdiden köylere dağılmışlardır. Bu arada, Kayseri'de ve diğer bazı yerlerde barış gönüllüleri tarafından dağıtılan hristiyanlık propagandası broşürleri ele geçirilmiştir.

Demirel'in işleri

■ Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi'nde tantanalı bir geziye çıkan Başbakan Demirel'in bu seferi de, çok eğlendirici safhalar arzetmektedir. Demirel, Van'da altı ay önce çalışmaya başlayan Hidro - Elektrik santralini yeniden işletmeye açmış ve yaptığı konuşmada «Yatırımlarımız, âdil yatırımlara başlangıçtır» demiştir. Demirel, iktidara geldiğinden beri aynı şekilde faaliyette bulunan altı tesisi daha muhteşem törenlerle yeniden işletmeye açmış bulunmaktadır.

Ödeme açığı

■ Bu yılın ilk altı aylık döneminde ödemeler dengesi açığı 153.2 milyon doları bulmuştur. Geçen yıl aynı dönemdeki açık 78.3 milyon dolardı. Bu açığın sebepleri olarak ihracattaki durgunluk, ithalattaki artış, işçi gelirlerindeki gerileme, konsorsiyum kredilerinin Türkiye'ye zamanında intikal edememesi gösterilmektedir. Öte yandan Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı'nın hazırladığı bir rapora göre, 1967 yılında bir önceki yıla nazaran tarım ürünleri ihracatında ve ticaretinde yüzde 5 oranında bir daralma görülmüştür. Raporda daralmanın gelecek yıllarda da süreceği belirtildikten sonra «Bu durumdan en büyük zararı az gelişmiş ülkeler görecektir» denilmektedir. En büyük zarar görecek ülkelerden biri de Türkiye'dir.

20 ağustos

Gerilla eğitimi

■ İktidar üniversite ve yüksek okulların kasımda açılmasıyla yeni gösteri ve yürüyüşlerin başlamasından korktuğu için şimdiden tedbirler planlamaktadır. İlk iş olarak toplum polisinin sokak çatışmalarında «yıldırım hızıyla» hareket edebilmesi için Ankara'daki toplum polisi merkezi bir «gerilla kampı» haline getirilmiştir. «Komando sınıfı» olarak ayrılan bu polis birliklerine, gerillacılığın bütün detayları öğretilmektedir. Bir süre önce Almanya'da eğitim bomba atma, judo yapma, yapıp gelen toplum polisi Müdürü Erdoğan Alıveren «Polis diye yüzlerce adama elbise giydirdik, ellerine birer tabanca ve cop verdik. Ancak adamlar polis ama görevlerinin ne olduğunu, ne yapacaklarını bilmiyorlar» demiştir. Toplum polisine bu gerilla eğitiminde, cop kullanma, savrulan taşları hedefe isabet ettirme gibi marifetler de öğretilmektedir. Öte yandan, CKMP'nin İzmir'de açtığı komando kursu da çalışmalarına devam etmektedir. Siyasi Partiler Kanunu partilerin bu gibi faaliyetler göstermelerini y a s a k l a d ı ğ ı halde CKMP Başbuğu Türkeş, bu partili komandoların solculara karşı kullanılacağını açıkça ilan etmektedir.

Volvo oyunu

■ Türk Silahlı Kuvvetleri'ni amacından uzaklaştırarak ticarete ittiği ve ordu mensuplarını tüccar durumuna soktuğu anlaşılan Ordu Yardımlaşma Sandığı'nın önayak olduğu VOLVO otomobil fabrikasının temeli atılmıştır. Hiçbir çalışma yapmasa da yılda 320 milyon liralık kâr sağlayabilen Ordu Yardımlaşma Sandığı'nın Volvo Fabrikası'nın kuruluşu ile ilgili izni alışı çok ilginç bir gelişme göstermiştir. Volvo'ya önce «hayır» diyen Sanayi Bakanı Mehmet Turgut, Ordu Yardımlaşma Sandığı'nın PETKİM'deki yüzde 51 hissesini çekeceğini bildirmesinden sonra yüzseksen derece dönüş yaparak Volvo'ya «evet» demiştir.

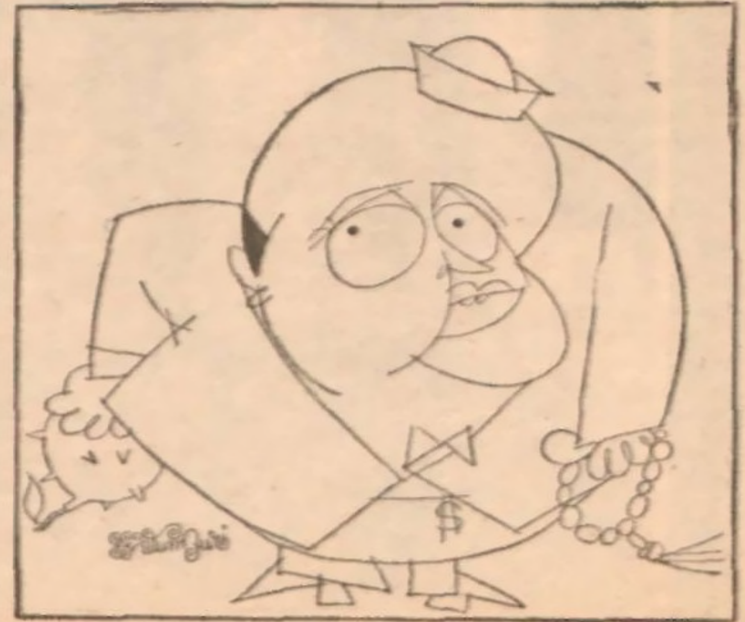
21 ağustos

FKF bildirisi

■ Çekoslovakya Olayları üzerine Fikir Kulüpleri Federasyonu İstanbul Sekreterliği şu bildiriyi yayınlamıştır: «Sovyetler Birliği'nin Varşova Paktı müttefiklerinden bir kısmıyla birlikte pakt üyesi Çekoslovakya'yı işgal etmeleri, dünya barışına ve özgürlüğüne indirilen bir darbedir. Bu nedenle Türkiye Üniversite Gençliği adına kınarız. Ulusların iç işlerine müdahale, hangi gerekçeler ileri sürülerek yapılırsa yapılsın, özgürlüğü ve insanca yaşamayı engelleyicidir. Ve tehlikeli sonuçlar doğurur. Sovyetler'in ve davranışlarıyla uydu müttefik durumuna düşen ülkelerin en kısa zamanda Çekoslovak topraklarını terketmeleri, yanlışı ortadan kaldırmasa dahi, bugün için yapılması gereken ilk harekettir. Bu olay gösteriyor ki; Türkiye halkı NATO ve ikili anlaşmalarla kendi isteği dışında yönetime itilebilecek bir noktadadır. Vedat Demircioğlu'nun ölümünden çok kısa bir süre sonra emperyalizme karşı zaferimizin bayramının kutlandığı 30 Ağustos günü Amerikan 6. Filosu'nun ısrarla limanlarımıza gelmek istemesi, bilinmesi gereken katı ve çirkin bir gerçektir. Yukarıda belirtilen tehlikenin en belirgin işareti olması bakımından üzerinde dikkatle durulması gereklidir. Bütün dünya uluslarının tam bağımsızlık içinde yaşaması için, yapılan saldırıyı kınar, sosyalizmin halkların kendi kendilerini yönetmesinin ve mutluluğunun sağlandığı düzen olduğunu bir kere daha açıklarız.»

Yeni Haçlı Seferi

■ Doç. Dr. Recep Doksat ile Doç. Dr. Osman Koçtürk ortak bir basın toplantısı düzenleyerek Amerika'nın Türkiye'de uyguladığı «doğum kontrolu» nu «Yeni Haçlı seferi» olarak nitelendirmişlerdir. Doğum kontrolünün hristiyan ve yahudi toplumları dışında büyük paralarla uygulandığını belirten bilim adamları «Türk anaları rahimlere takılan helezonlar ve yutturulan haplarla kobay olarak kullanılmaktadır» demişlerdir.

YAZISIZ...

22 ağustos

Sağın tehditleri

■ Genel Merkezi Konya'da bulunan fanatik Mücadele Birliği, solcu kuruluşlara, yayınlara ve telefon rehberinden tesbit edilen isimlere posta ile tehdit mesajları göndermeğe başlamıştır. İzmir olayları üzerine yayınladığı son mesajında Mücadele Birliği şöyle denmektedir : «Ey imanlı nesil, ey Gazi Alpaslanların ideolojisine bağlı olan millet evlâdı. Şerefli başını kaldır bak, sana ecdadının şanlı tarihi tarasının yaşanacağı aydınlık bir gün geliyor. İnan, düşün ve savaş!»

CHP'de cunta!

■ Milli damat Metin Toker'in Milliyet Gazetesi'nde yayınlanan ithamnamesinden sonra CHP bünyesinde patlak veren anlaşmazlık, yeni bir safhaya girmiştir. Şimdi de, CHP içinde merkez yönetim kurulundan ayrı bir varlığa sahip olan 20 üyeli bir cunta bulunduğu, bu cuntanın CHP'nin geleceği ve İnönü'nün etkisiz hale getirilmesi yolunda bazı çalışmalar yaptığı ileri sürülmektedir. İddiaya göre, cuntanın liderliğini Prof. Muammer Aksoy yapmakta, cunta ile yakınlık kuran Orhan Birgit ve Ali İhsan Göğüş ise gençlerle temas kurulmasını sağlamaktadırlar. CHP'nin göbekçileri ise, Ecevit'i dahi aşırı bulmakta ve yakında toplanacak olan CHP Kurultayına hazırlanmaktadırlar. Bütün bu gelişmeler, Büyük Kurultay'a kadar CHP'nin daha da karışacağını göstermektedir.

23 ağustos

TEB'in bildirisi

■ Türk Edebiyatçılar Birliği Yönetim Kurulu, Yaşar Kemal'in başkanlığında toplanarak Çekoslovakya'nın işgali dolayısıyla bir bildiri yayınlamış ve özetle şu görüşleri açıklamıştır : «Sovyetler Birliği'nin büyük devlet olmanın verdiği haksız ve ölçüsüz davranışının yarattığı olumsuz tutumun kesinlikle karşısındayız. Çekoslovak halkının özgürlük savaşında savaşçılarının en önünde görev yüklenmiş olan Çek yazarlarının bu korkunç durum önünde de silaha karşı kalemleriyle sürdürecekleri ve yenilmeyeceklerine inandığımız savaşlarında yanlarında bulunduğumuzu, kutsal savaşlarında kardeş Çek yazarlarını sonuna kadar bütün gücümüzle destekleyeceğimizi dünya komuoyuna bildiririz.»

DİSK'in bildirisi

■ Çekoslovakya olayları dolayısıyla Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Yürütme Kurulu da şu bildiriyi yayınlamıştır : «Ülkeler arasında iç işlerine müdahale hangi devletten gelirse gelsin, özgürlük içinde yaşayıp gelişmeyi engelleyici bir unsur olup ciddi bir tehlike meydana getirir. **Bu nedenlerden Sovyet işgal kuvvetlerinin ve Varşova Paktı müttefiklerinin en kısa zamanda Çekoslovak topraklarını terketmeleri gereklidir. Sovyetlerin Varşova Paktı müttefikleriyle Çekoslovakya'ya yaptığı saldırıya, Türk işçi sınıfının gerçek temsilcileri olarak karşı olduğumuzu bildiririz.»**

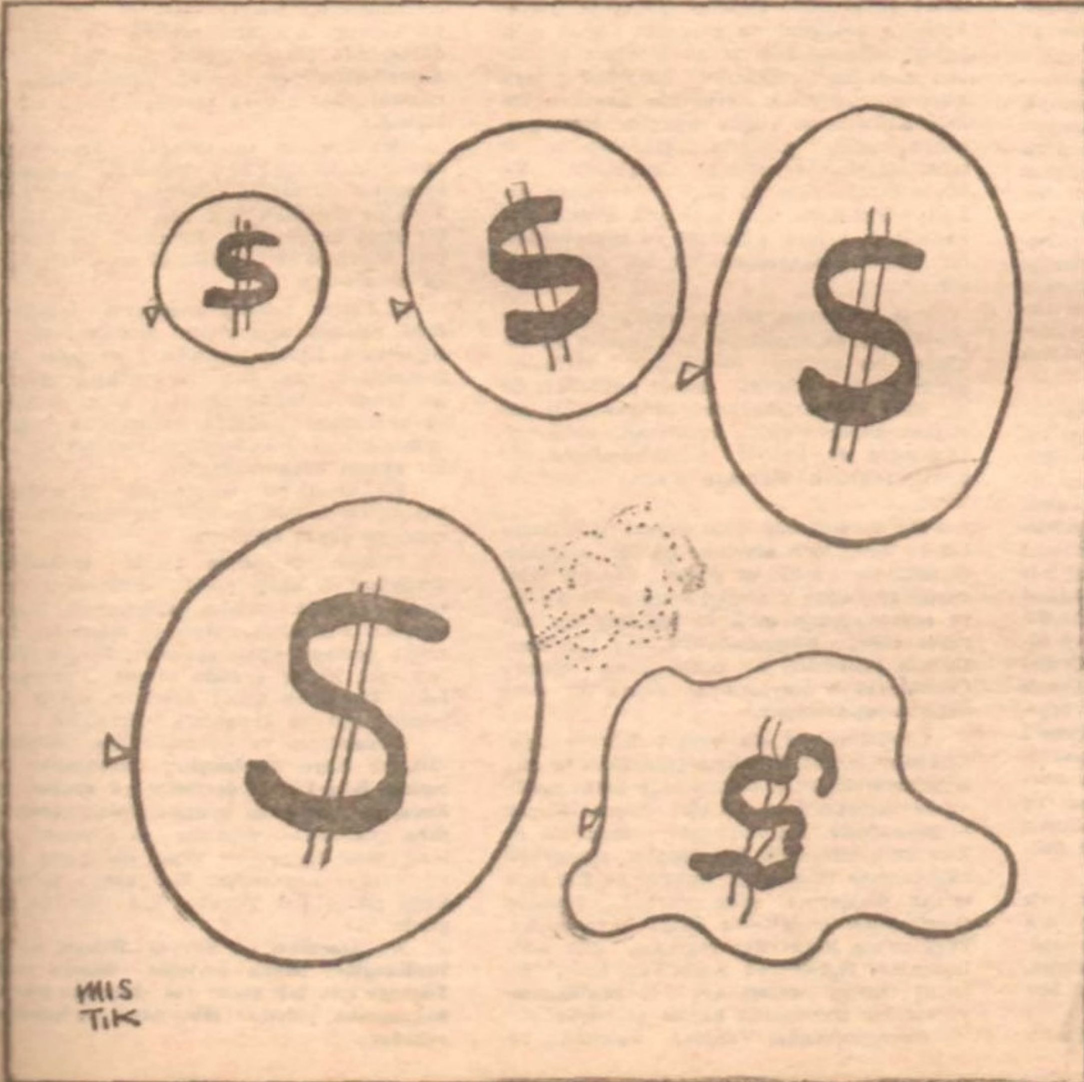
24 ağustos

Vietkong taarruzu

■ Vietnam'da Ulusal Kurtuluş Cephesi gerillacıları üçüncü büyük taarruza geçmişlerdir. Vietnam'ın en büyük ikinci şehri olan Da Nang'a sızarak müttefik kuvvetler ile kanlı bir çarpışmaya tutuşmuşlardır. Saygon'daki Amerikan Komutanlığı, Da Nang'a sızan intihar komandolarının stratejik bazı noktaları ele geçirdiklerini bildirmiştir. Vietkong'un iki aylık bir durgunluk döneminden sonra Saygon'u yeniden roket ateşi altına alması ve arkasından Da Nang'da önemli noktaları ele geçirmesi Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin bu defa kesin sonuç almaya kararlı olduğunu göstermektedir. Amerika'nın olumsuz tutumu yüzünden Paris'te bir türlü sonuçlandırılamayan barış görüşmeleri, Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin bu büyük saldırısını zorunlu kılmıştır.

Amerikan seçimleri

■ Sovyetler Birliği ile müttefiklerinin Çekoslovakya'yı işgal etmesi, önümüzdeki sonbaharda yapılacak olan Amerika cumhurbaşkanlığı seçimlerini de etkilemiştir. Çekoslovakya Olayı, başkan adayını seçmek üzere toplanan Demokrat Parti Kurultayı'nda «güvercin» olarak tanınan McCarthy'nin şansını azaltmış, buna karşılık «şahin» olarak tanınan şimdiki başkan yardımcısı Humphrey'nin seçim şansını artırmıştır. Adaylığı Humphrey kazandığı takdirde, başkanlık seçimlerinde Cumhuriyetçi'lerin adayı Nixon ile «sertlik politikası» yarışına gireceği muhakkaktır.

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

Yine de soysalizm!

Bu gerçekten beklenmeyen bir darbe oldu... Sovyetler Birliğinin hâlâ kendisini kurtaramadığı «büyük devlet alışkanlığı» ile Çekoslovak topraklarını işgal etmesi bütün dünyada ve özellikle sosyalist ülkelerde haklı tepkilere yol açtı. Sovyetler Birliği'nin, uluslararası politikada «barışçı» tutumu ile saldırgan Birleşik Amerika'ya karşı mutlak üstünlük sağladığı bir sırada prestijini adamakıllı sarsan böyle bir işgal hareketine girişmesinin nedenleri nelerdir? Genel kanı şöyledir: Bir yenileşme hareketiyle iktidara gelmiş bulunan Dubçek ve arkadaşlarının tutumu, Sovyetler Birliği'ni özellikle «Prag'ın Batı Almanya ile diplomatik ilişkiler kurarak Doğu Blok'u'nu güç durumda bırakacağı» endişesine düşürmüştür. Moskova, ayrıca, Dubçek'in uygulamağa başladığı ekonomik programın başarısızlığa uğraması halinde, Çekoslovakya'nın tıpkı Yugoslavya ve Romanya gibi batı sistemine daha fazla yaklaşması ihtimalinden çekinmiştir. Ve daha da önemlisi, Çekoslovakya'da hızlı şekilde gelişen liberal akımın Doğu Almanya, Polonya ve bizzat Sovyetler Birliği'ne sıçraması ihtimali, kendilerini hâlâ Stalin döneminin tutuculuğundan kurtaramamış olan Kremlin yöneticilerini telaşlandırmıştır. Yakında toplanacak olan Çekoslovak Komünist Partisi Kongresi'nde «yenileşme» aleyhtarlarının tamamen tasfiye edilmesi ve kontrolun tamamen elden kaçırılması ihtimali, Sovyetler Birliği'ni bu müdahaleye itmiştir.

Kremlin yöneticileri, kendi görüşleri açısından ne kadar haklı olurlarsa olsunlar, bir başka ülkeyi işgal etmeğe hakları yoktur. İşgale ne devletler hukuku bakımından, ne de gerek Sovyetler Birliği'nin, gerekse Çekoslovakya'nın imza koydukları Varşova Paktı açısından cevaz verilemez. Kaldı ki, bütün biçimsel kuralların dışında, bu işgal hareketi, sosyalist anlayışa aykırıdır. Bizzat Sovyet yöneticilerinin de defalarca belirttikleri gibi, **«milli bağımsızlık ve iç işlere karışmama»** sosyalizmin temel ilkelerinden biridir. Bu ilkeye, en başta Sovyet yöneticilerinin saygı göstermeleri gerekirdi. Bir haftalık gelişmelerden sonra Sovyet yöneticileri, hata yaptıklarını herhalde anlamış olmalıdırlar. Çünkü, **«bir kısım Çek yöneticilerinin çağrısı»** üzerine yapıldığı bildirilen müdahale, Çek halkının yekvücut olarak gösterdiği şiddetli tepkiyle karşılaşmış, Çekoslovak Komünist Partisi'nin Sovyet yanlısı olarak bilinen yöneticileri arasında bile işgali tasvip eden kimse bulamamış, bir kukla hükümet kurmağa dahi muvaffak olamamıştır. Bundan sonra bir kukla hükümet kurulsa bile, bunun Çek halkının iradesini temsil ettiğine kimseyi inandırmak mümkün değildir.

Bundan sonra ne olacaktır? Bazı yorumculara göre, Sovyetler Birliği ile Birleşik Amerika iki büyük devlet olarak dünyayı nüfuz bölgelerine ayırmışlardır ve gösterilen tepkiler ne olursa olsun, katı tutumlarını sürdüreceklerdir. Amerika'nın Vietnam'da yaptığını, Sovyetler Birliği de Çekoslovakya'da yapmak durumundadır. Nasıl Birleşik Amerika NATO aracılığıyla dünyadaki çıkarlarını ve nüfuzunu devam ettirmek hesabı içinde ise, Sovyetler Birliği de Varşova Paktı aracılığıyla kendi çıkarlarını ve nüfuzunu sürdürmeğe çalışmaktadır. Bu görüşlerin gerçek olduğu kabul edilse dahi, son olaylar bir başka gerçeği daha meydana çıkartmıştır. O da, artık bütün dünyada bağımsızlık ve özgürlük akımının, tanklarla, toplarla bastırılamayacak kadar güçlü olduğudur. Bir yanda kahraman Vietnam ulusunun Amerikan emperyalizmine karşı savaşı, öte yanda sosyalist Çekoslovak halkının Sovyet işgaline karşı yiğitçe direnişi, bağımsızlık ve özgürlük savaşı veren bütün dünya halklarına umut ve cesaret vermiştir. Bağımsızlık ve özgürlüğün tek çıkaryolu ise sosyalizmdir. Sovyetler'in olumsuz tutumuna rağmen diğer sosyalist ülkelerin bilinçli direnişi bunu bir kere daha doğrulamıştır. Amerikan emperyalizmine de, Sovyet müdahalesine de en güçlü tepkinin sosyalistlerden gelmiş olması, sosyalizmin artık Sovyetler'in tekelinde olmadığını, bütün dünya halklarının bağımsız ve özgürlükçü sosyalist yönetimi kendi iradeleriyle ergeç gerçekleştireceklerini ispatlamıştır.

MAL BULMUŞ MAĞRİBÎLER ÂLEM SİZDEN NE BEKLER?

Mağribi kafası - ve de ahlâkı - zıtlaşmayı bakınız ne güzel koyuyor: İnsanoğlunun insanlığına kastedici bir düzeni korumak, yürütmek dileğiyle yeryüzünün dört kapısını tutan emperiyalist Amerika nerde, ne zaman yeni bir saldırıya girişse, gerekçesi hazır: «Komünizm»e karşı savaş! «Komünizm»in yayılmasını, yani yeryüzünün sittin senedir sömürülmüş, geri kalmış ülkelerince kendilerine yarar, sömürücülere zarar herhangi bir rejimin benimsenmesini önlemeye yönelen her türlü emperiyalist saldırıya (bu saldırının Amerika'nın ve *diğer emperiyalist* ülkelerin hangi hesabına nasıl uyduğuna hiç bakmadan) AMENNA!. Ama on yılda, yirmi yılda bir yer alan Çekoslovakya gibi bir olay çıktı mı, mala koşmanın sevinci içinde (bu sefer de Rusya'nın yada başka sosyalist ülkelerin ne hesaplar yürüttüğüne bakmadan) KAHROLSUN! ALIN SİZE İŞTE *SOSYALİZM!* Niyet *apaçık* ortada: Fırsattan istifade, şu yada bu sosyalist ülkenin bir hatasından, bir ayak sürçmesinden, hattâ diyelim bir bozuk niyetinden istifade, sosyalizme kara çalmak. Kendi gerçek ve öz ihtiyaçlarına uyanan geri kalmış ülkeler halklarını sosyalizmden, sosyalist ülkünün insanlık dışı kapitalist ahlâka karşı açtığı ve şunca yıldır türlü zorluk ve çığırtkanlık karşısında yürüttüğü savaştan soğutmak. Çekoslovakya'ya saldırı ulusların özgürlüğü, sosyalizme giden yolların çeşitliliği ilkesine inen ağır bir darbe oldu. Doğru. Sosyalist dünya ve dünyanın her bir yerinde sosyalistler bunun ceremesini çok çekecekler. Amma, bu saldırıyı karşı kamptan gelecek sosyalizm düşmanı yorum ve kışkırtmalara gerekçe sayma yanlışlığına düşmeden, bütün günahları ve sevaplarıyla sosyalizm safında ve yolunda çalışan Sovyet Rusya ve müttefiki ülkelerle, sadece ve sadece günahlarıyla kapitalizmi savunan Amerikan emperyalizmini aynı kefeye koyma kolaylığına sapmadan, olayın sosyalistçe bir değerlendirilmesine girişmek, yani bu telâşta Mağribiye mal kaptırmamak da, yine dünya sosyalizminin ve dünyanın her bir yerinde sosyalistlerin görevidir.

T. AĞAOĞLU

Sovyet tanklarının «çağrısız» olarak Çek topraklarına girmesi üzerine Çekoslovak halkı yabancı istilasına karşı bağımsızlık mücadelesine girişmiştir.

DUBÇEK
— Bağımsızlık mücadelesi —

ÇEK DRAMI

Hüseyin BAŞ

Bratislava Konferansı'nın Çekoslovak Konferansı'nı olumlu yönde çözümlediği, hiç değilse Sovyetler Birliği ve Varşova Paktı'nın öteki üyeleri ile Dubçek yönetimi arasında fırtınadan sonra «**diyalog**»un başladığı yolunda haklı umutların belirdiği bir sırada Varşova Paktı ülkelerinin beklenmedik bir anda Çekoslovakya'ya girmeleri dünya kamuoyunda müthiş bir şok yaratmıştır.

Sovyet müdahelesinin yarattığı ortamın, dünya politik konjonktürünü olduğu gibi, bizzat dünya sosyalizminin gelişimini de olumsuz yönde etkileyeceğinden şüphe yoktur.

Stalin'in katı ve karanlık devrinin kötü kalıntılarının ortadan kaldırılması yönünde yıllar yılı büyük bir sabır, anlayış ve feragatle sürdürülen ve kaynağını marksist düşüncenin sağlıklı yorumundan alan itimad telkin edici bir politikada bu kadar yıl aldıktan sonra şimdi ters bir dönüşle yeniden hareket noktasına gelinmesine inandırıcı bir gerekçe bulmak zordur.

Başta Sovyetler Birliği olmak üzere Varşova Paktı'nın bu olumsuz eyleme katılan bütün üyelerinin askeri müdahale gibi son derece ciddi bir hareketi haklı göstermek yönünde ileri sürdükleri gerekçelere de, **herhangi bir inandırıcılık atfetmek mümkün değildir.**

Gerçi sosyalist dünyada Stalin sonrası girişilen «**kaynağa dönüş**» hareketleri çeşitli dozlarda sarsıntılara, yer yer eski kuşaklarla yeniler arasında sürtüşmelere, hattâ iktidar mücadelelerine yol açmıştı. Bu tür «**yerleşme**» sarsıntılarının, özellikle Çekoslovakya'daki gibi sosyalist topluluk için «hayati» önem taşıyan bölgelerde yer alan ülkelerde daha da hassas bir biçimde izlenmesi, giderek, *gerektiğinde uyarmalar yapılması* doğaldır.

AYBAR: "BÜTÜN BLOKLARA HAYIR!"

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar Çekoslovakya olaylarının gelişmesi ve anlamı üzerine basına şu demeci vermiştir :

— «Varşova Paktı üyesi Çekoslovakya'nın müttefikleri Sovyet Rusya ile Polonya, Macaristan, Bulgaristan ve Doğu Almanya'nın saldırısına uğramış olması yurdumuzda ve dünyada haklı bir infial uyandırmıştır. Sovyet Rusya'nın bu saldırı hareketini, Çek yöneticilerinin ve halkının kuşkularını bertaraf edecek bir anlaşma ve uzlaşmaya varıldığı zehabını vererek, sinsice hazırlayıp ansızın tatbik mevkiine koymuş olması bu infialin şiddetini daha da arttırmıştır. «**Karşı ihtilal**» yalanına, Çek yöneticileri tarafından davet edildikleri yalanı eklenmiştir.

Doğu Bloku'nu teşkil eden devletlerle Sovyet Rusya arasında herbirinin tarihlerinden gelen derin farklar vardır. Orta Avrupa halkları tepeden inmece ithal malı bir ssoyalizm tecrübesini kabul etmeyeceklerini, sosyalizmi kendi şartlarına göre uygulamak istediklerini, muhtelif vesilelerle göstermişlerdir. Bu istekler her seferinde Sovyet Tanklarının müdahalesi ile bastırılmıştır. Çekoslovakya üstelik bunların endüstrice en gelişmiş olanı ve tüketimci üretime en dönük olup da Comecom'un sınırlarından en çok rahatsızlık duyanıdır. Nihayet Çekoslovakya Varşova paktı içinde daha özgür, daha bağımsız bir duruma kavuşmak meylini de göstermiştir. *Sovyet Yöneticileri ise, Stalin devrinin* kör itaatini, sosyalist dayanışma ve birliğin tek şartı olarak görmeye alışmış kişilerdir. Çekoslovakya faciası bütün faktörlerin tesiri ile patlak vermiştir.

Çek trajedisi Amerika ile ilişkilerimiz bakımından olsun, Türkiye sosyalizminin partimizce tayin ve tespit edilen ilkelerinde cümlenin birleşmesi bakımından olsun, bizim için son derece önemli bir ibret levhası teşkil etmektedir.

Çekoslovakya olayları askeri blokların küçük üyeleri için, asıl tehlikenin blokun lideri durumunda bulunan güçlü müttefiklerinden geldiğini ve gerçekte küçük devletler bağımsızlıklarını bu bloklara girdikleri anda kaybettiklerini çırçıplak ortaya koymuştur. «**Ortak Savunma**» kavramı askeri ittifakların küçük devletler için, gerçekte büyük devletin çıkarlarının bir tabii olarak söz konusu olmaktadır. Ve böyle olduğu için de küçük devletlere askeri ittifakların ileri karakolu olmak gibi nankör ve gerçek güvenlik ve bağımsığlıkları ile bağdaşamayan bir rol düşmektedir.

Çek faciasının ortaya serdiği ikinci bir gerçek de, bağımsızlığın sosyalizmin vazgeçilmez bir unsuru olduğudur. Milletler kendi sosyalizmlerini, kendi imkânları ile ve milli bağımsızlıklarına kıskançlıkla sarılarak kuracaklardır. Amerikan emperyalizminden de, Sovyet tahakkümünden de aynı uzaklıkta kalmaya dikkat edecekler dir.

Bu iki noktada, yani askeri ittifakların küçük devletlerin aleyhine işlediği, küçükleri ittifakın büyük ve güçlü liderine tabii varlıklar haline getirdiği hususu ile Türkiye sosyalizminin milli ve bağımsız bir hareket olduğu hususunda Türkiye İşçi Partisi'nin tezlerinde ne kadar haklı olduğu Çekoslovakya olaylarından sonra bir kere daha ispatlanmıştır.

Çekoslovakya olaylarının kuvvet politikasını tekrar ön plana çıkarması ve milletlerarası ilişkileri soğuk harp sathı mailine kaydırması kuvvetli bir ihtimal olarak belirmektedir. Bu durumda Amerika ile ilişkilerimizin, milli bağımsızlık, egemenlik haklarımıza tam saygı, hukuki ve fiili tam eşitlik esaslarına göre, derhal, yeniden ayarlanması hayati bir önem kazanmıştır. Türkiye'nin NATO'dan çıkması, ikili andlaşmaları fesbederek Amerikan askeri üslerini tasfiye etmesi artık savsaklanamayacak bir zorunluluk haline gelmiştir.

Amerika'nın da, Varşova Paktında beliren çatlakları zorla sıvanmasına benzer teşebbüslerle, NATO zincirini sıkıştırmaya kalktığı olaylarla sabittir. -Yunanistan darbesinde olduğu gibi- Bundan dolayı Amerika'nın yeni kuvvet gösterilerine girişmesi gözden uzak tutulamayacak bir ihtimaldir.

Türkiye son zamanlarda Amerika'nın kuşkuyla izlediği bir müttefik durumuna gelmiştir. Stratejik durumu bakımından Türkiye Amerika için son derece önemli bir ileri karakoldur. Johnson bu hususu, bizi, Vietnam'la kıyaslamak suretiyle açıkça belirtmişti.

6. Filoya mensup gemilerin İstanbul'daki hadiseli ziyaretten hemen sonra 30 Ağustos 9 Eylül arasında, yani zafer bayramımızda, yani İzmir'in kurtuluşu gününde, İzmir limanını ziyarete karar vermesi ve uyarmalara rağmen kararından vazgeçmemesi, hele Çekoslovakya olayları ile ayrı bir anlam kazanmaktadır.

Hükümeti bu istenmiyen ziyareti iptal ettirmek için enerjik teşebbüslere girişmeye davet ediyoruz.

Uyanık olmalıyız. Aziz milletimizi Amerikalıya karşı pasif direnmeyi daha tesirli şekilde tatbike çağırıyoruz. İzmire çıkacak Amerikan subay ve erleri bir yalnızlık çemberi içine alınmalı; Hiçbir Türk bunlarla, hiçbir şekilde temas kurmamalıdır. Amerikalı güzel İzmir'in bütün kapılarını yüzüne kapanmış bulmalıdır.

Yunanistan ve Çekoslovakya olayları, «**Dünya ikiye ayrılmıştır; varlıklarını korumak için küçük devletler ya sovyet uydusu, ya Amerikan uydusu olmak zorundadır.**» şeklindeki, yıllardır tekrarlanan sözlerin nasıl haince bir tuzak olduğunu apaçık ortaya koymuştur. Bu tuzağa milletçe karşı çıkmalıyız. Türkiye için bir tek yol vardır :

Ne Amerika, ne Sovyet Rusya, ne de herhangibir başka devletin dümen suyu. Türkiye için tek çıkar yol kayıtsız şartsız bağımsızlık yoludur. Milli şeref ve haysiyet yoludur.»

Nitekim, Çekoslovak yöneticileri de, her ileri atılışın ister istemez içine düştüğü ayrılıklar konusunda sosyalist topluluğun öteki üyeleri tarafından yapılan uyarıları olumlu karşılayarak «diyalog»u kabul etmişler, Cierna ve Bratislava'da yapılan görüşmelerde Çekoslovakya'da sosyalist düzenin asla değişmeyeceğini olanca güçleriyle belirtmişlerdir.

Çekoslovakya Dramı'nı tam anlamıyla değerlendirebilmek için, olayların gelişimine kısaca bir göz atmakta yarar vardır:

KOSİGİN
— Hatalı bir karar —

Stalin sonrası dönemin sosyalist dünyada yol açtığı ve önce ekonomide, sonra da kaçınılmaz bir biçimde yönetimde görülen yerleşme hareketleri, Çekoslovakya'da hemen 20. Kongre'den sonra başlamıştır. Fakat ilk kez ekonomide başlayan bu gelişmeler, Novotny yönetiminin nisbeten katı döneminde gerektiği düzeylere erişememiş ve çelişki 1963-64 yıllarındaki ekonomik krize kadar sürmüştür.

Krizi izleyen yıllarda alınan reformcu tedbirlerin başarı kazanması, başta Dubçek olmak üzere reform taraftarlarını güçlendirmiş ve reformcular politik yönetimi de zorlayarak bir nevi «iktidar savaşı»na girmişlerdir.

İlk ciddi çıkış 1967 Ekim-Kasım'ında Yazarlar Birliği'nden gelmiş ve Çek yazarları sansürü eleştirerek katı Novotny yönetimini hedef almışlardır. Novotny ise buna karşılık Yazarlar Birliği'nin gazetesi Literarni Noviny'yi kapatmıştır. Ancak bu harekete tepki büyük olmuş ve gençler gösterilere girişmişlerdir. Hareketin öncülerinden reformcu Dubçek, Novotny'nin Sovyet Devrimi'nin 50. yıldönümü dolayısıyla Moskova'ya gitmesini fırsat bilerek muhalefeti toparlamış ve Novotny geri dönünce karşısında «istifa»sını isteyen güçlü bir toplulukla karşılaşmıştır.

Brejnev'in eski kuşağın temsilcisi olan Novotny'yi kurtarma teşebbüsleri ise sonuç vermemiş ve Novotny 5 Ocak 1968'de partideki görevinden istifa etmek zorunda kalmıştır. Bir süre sonra da bu hareket doğal uzantısı yönünde gelişmiş ve Novotny 22 Mart'ta istifa etmiştir.

Bu andan itibaren reformcular başta Dubçek olmak üzere yönetime elkoymuşlar ve Novotny taraftarlarını tamamen tasfiye etmek üzere yeni merkez komitesi seçimine hazırlanmaya başlamışlardır. Bu arada General Svoboda cumhurbaşkanlığına, Çernik başbakanlığa, Smirkovsky parlamento başkanlığına, Alexander Dubçek ise parti birinci sekreterliğine getirilmiştir.

Novotny taraftarları ile Dubçek'in reformcuları arasında mücadelenin sürüp gittiği bir sırada, 27 Haziran'da 70 ilerici aydının iki bin kelimelik bir mektup yayınlamaları ve bu 2 bin kelimede reformların hızlandırılmasını istemeleri, birdenbire muhafazakârların tepkisiyle karşılanmış ve ülke içinde manevra yapmakta olan Varşova Paktı askerleri bu andan itibaren aşırı «yenileşme» hareketine karşı olduklarını göstermek üzere ülkeyi terketmeyi yavaşlatmışlardır. Bu yavaşlama, manevraların bitimi olan 30 Haziran'ı da aşmıştır.

Bunu, yenileşme hareketinde tehlikeler gören Varşova Paktı üyelerinin 15 Temmuz 1968 tarihli sert uyarı mektubu izlemiş, Çekler ise bir yandan Varşova Paktı üyelerinin «yenileşme» hareketinde gördükleri sakıncaların varit bulunmadığı, Çekoslovakya'nın komünist topluluktan ayrılmayacağı hususunda teminat verirken öteki yandan Merkez Komitesi Dubçek'e 19 Temmuz'da güvenini bildirmiştir. Bunu beş Varşova Paktı üyesi ile Çekoslovak yöneticilerinin 29 Temmuz Çierna toplantısı izlemiş, Varşova Paktı üyelerinin askerlerini çekmeyi kabul etmesiyle de hava daha da yumuşayarak 3 Ağustos 1968 Bratislava Zirvesi gerçekleşmiştir.

Bratislava toplantısı, bütün dünyada Çek - Sovyet ilişkilerinin düzeleceği yönünde yorumlanmış ve taraflar basındaki polemiklere son vermişlerdir.

Ancak 9 Ağustos'ta Tito'nun, bunun ardından da Romanya Komünist Partisi Birinci Sekreteri Çoşesku'nun Prag'ı ziyaretinden sonra Pravda, Çek Radyosu yayınlarının sosyalizme zarar verdiği yolunda bir uyarmada bulunmuş ve Çek yöneticilerini tedbir almağa çağırmıştır.

Nihayet 20 Ağustos gecesi Sovyet Komünist Partisi Merkez Komitesi toplanarak «Çekoslovakya'nın sosyalist bloktan kopma tehlikesi içinde bulunduğunu» tesbit etmiş ve «bazı Çek yöneticilerinin çağrısı üzerine Varşova Paktı'nın verdiği hakka dayanarak» paktın öteki üyelerinden Doğu Almanya, Polonya, Bulgaristan ve Macaristan ile birlikte Çekoslovakya'yı işgale karar vermiştir.

Ve Varşova Paktı kuvvetleri 21 Ağustos sabahından itibaren Çekoslovakya'ya girmişlerdir.

Gerçi, Batı Almanya'nın intikamcı ve saldırgan politikası ve gizli açık emelleri; katı bir dönemin kaçınılmaz boşalışı olarak ortaya çıkan ve bazen bizzat sosyalizmin varlığına dahi kastedecek düzeylere ulaşan aşırı düşünceler karşısında sosyalist topluluğun bütünlüğünün korunması için Sovyetler Birliği'ne «birlikte hareket» hakkını ve imkânını tanıyan anlaşmalar mevcuttur. Kendisini sosyalist dünyanın bütünlüğünden maddi ve manevi alanda sorumlu sayan Sovyetler Birliğinin olumsuz gelişmeler karşısında girişeceği hareketler için hukukî dayanaklar Varşova Paktı'nda vardır. Ancak, bu durumda bile «birlikte hareket» çağrısı ulusal yönetimlere bırakılmıştır.

Oysa bugün Varşova Paktı üyelerinin Çekoslovakya'ya karşı giriştikleri askeri müdahaleyi haklı gösterecek ciddi tehlikelerin somut olarak varlığından söz etmek mümkün değildir. Batı Almanya'nın bütün intikamcı ve kışkırtıcı politikasına, bütün çılgın emellerine rağmen, bugünden yarına sosyalist topluluk yönünde askeri bir harekete girişeceğini, bir ihtimal olarak bile öne sürmek güçtür.

Öte yanda, Çekoslovakya'daki «yenileşme» hareketiyle birlikte ortaya çıkan aşırı çıkışların, sosyalist düzeni yıkacak derecede güçlü olmadığı da kesindir. Dubçek yönetiminin eski kuşakla iktidar mücadelesinde «yenileşme» hareketinin cazibesini, belki de biraz aşırı dozlarda kullanmasının ve bunun batının belli kesimlerince alabildiğine körüklenmesinin, olayların bugünkü ciddi düzeylere ulaşmasında önemli roller oynamış olması mümkündür.

Kaldı ki, Çekoslovak sorununda, başta İtalyan ve Fransızlar olmak üzere, Avrupa'nın önde gelen komünist partileri krizin ilk günlerinden bu yana Dubçek ve arkadaşlarını açık bir biçimde desteklemişler ve yine ilk günlerden itibaren Sovyet Rusya ve onunla hareket birliği halindeki sosyalist ülkeleri askeri bir müdahalenin olumsuz uzantıları hakkında uyarmışlardır. Şimdi bu partilerin dünden bugüne tutumlarını değiştirecekleri ve müdahaleyi savunacakları şüphelidir. Nitekim, İtalyan ve Fransız Komünist Partileri, askeri müdahaleye kesinlikle karşı olduklarını ve müdahalenin dünya sosyalist gelişimi için olumsuz bir ortam yarattığını belirtmişlerdir.

Bu durumda, başta Sovyetler Birliği olmak üzere, «müdahale» yolunu seçen sosyalist ülkelerin, sadece sosyalist olmayan ülkeler, yani üçüncü dünya nezdinde değil, bizzat komünist ülkeler nezdinde de bu derece ciddi girişimlerin büyük ölçüde muhtaç olduğu «destek»ten yoksun kalmaları mukadderdir.

Öte yandan, Varşova Paktı üyelerince «müdahale» yolunun seçilmesinin sosyalist dunyada olduğu gibi bütün güçlüklere rağmen sosyalist yönde bir gelişmenin mücadelesini veren ülkelerde sosyalist gelişimi güçleştireceğini, bütün dünyadaki sosyalizm düşmanlarına bulunmaz fırsatlar vereceğini hesaplamamış olmasına ihtimal vermek imkânsız gibi görünmektedir. Bu durumda, katı dönemin yeniden başlayacağına mı hükmetmek gerekecektir? Sosyalist dünya, Stalin'in karanlık dönemi eşiğinde midir? Tarihin çarkını geriye döndürme çabasına şimdi bizzat sosyalistler de mi katılacaklardır?.

Dünyanın bütün sosyalistleri şimdi Çekoslovak dramının korkulu bir rüyadan ibaret kalmasını ve sosyalizmin silkinip uyanarak akıl yoluna, marksist düşüncenin temel kaynaklarına dönmesini dilemekte, Stalin dönemi gibi sonradan nasıl olsa kınanacak bu olumsuz girişime bütün güçleriyle «hayır» demektedirler!

Bağımsızlık ve sosyalizm

Yaşar Kemal

Sosyalist düşüncenin temelinde iptida bağımsızlık yatar. Sosyalizmin savaşı insan bağımsızlığı içindir. Başka hiç bir şey için değildir. Ekonomik eşitlik sağlanmışsa bir yerde, o mutlaka politik özgürlük getirir. Eğer insanoğlu ekonomik eşitliğe, bağımsızlığa gelmişse, politik eşitlik, politik bağımsızlık da onun yanındadır. Eğer, bir memlekette ekonomik eşitliğin sağlandığı söyleniyorsa, biz önce o memlekette politik eşitlik var mıdır, yok mudur ona bakmalıyız. Sosyalist düzen, her yönüyle çağımızın düzenidir. Bilimsel sosyalizm doğduğundan bu yana yalnız insan bağımsızlığı için savaştı. Nasıl çağımızın bilimi insanı tabiata karşı bağımsız hale getirmek için büyük bir çaba harcıyorsa, çağımızın düzeni sosyalizm de insanın insana karşı bağımsızlığını sağlamak için büyük çabalar harcıyor. Zaten bilimle, bilimsel sosyalizmi böyle iki kanada ayırmamıza imkân da yok. Dünyamızda bu iki güç birbirini tamamlıyor, insan bağımsızlığında bir bütüne varıyor.

Dünyada milletlerin bağımsızlık savaşlarını yiğitçe başlatan, geliştiren, sonuca vardıran sosyalistlerdir. Destekleyen sosyalistlerdir. Avrupadan Asyaya, Güney Amerikadan Afrikaya kadar bütün dünyada bu kavgayı yapan sosyalist düşüncedir, sosyalistlerdir. Bağımsızlığın bayrağı sosyalistlerin elindedir. Sosyalistler dünyayı insanlaştırma yoluna büyük bağımsızlık ilkelerinden başlayarak yola çıkmışlardır. İnsan bağımsızlığını zedelemek, millet, parti bağımsızlığını zedelemek sosyalizmle taban tabana zıttır.

Buradan yola çıkarak Çekoslovakya olaylarına gelebiliriz. Sovyet ve öteki Halk Cumhuriyetlerinin orduları Çekoslovakyaya girdiler. Gerekçeleri de Çek sorumlularının onları Çekoslovakyaya çağırmasıydı. Ama Çekoslovakya Radyosu sonuna kadar bunun aksini söyledi.

Varşova Paktı ordularının, Sovyetler Birliği'nin Çekoslovakya'ya girmesinin türlü sebepleri olabilir. Üstelik, bu sebeplerin bir kısmı Sovyetler Birliği'ne hak da verdirebilir. Bütün bunlara karşın Varşova Paktı orduları Çekoslovakya'ya girmemeliydi. Dünyadaki bütün bağımsızlık savaşlarını destekleyen, bunun önderliğini yapan, ve bundan dolayı da büyük bir prestij sağlayan Sovyetler Birliği hiç bir gerekçe için, hattâ hiç bir haklı sebep için bindiği dalı kesmemeliydi. Çekoslovakya kendi sosyalist dünyasında bir liberalleşmeye gidiyordu. Dünya bunu böyle biliyordu. İleri dünya da bunu böyle biliyordu. Sovyetlerin bunun önüne geçmesini artık dünya kamuoyu kınayacaktır.

Sovyetlerin bu hareketinin sömürgeciliğin pençesinde inleyen, bağımsızlık savaşı veren ülkelere de zararı olmuştur. İnsanlık Sovyetler Birliği'ni bir sömürgeci Amerikanın yanına koyamaz, ama gelin görün ki, büyük devlet olmanın sonucu Sovyetler Birliği'ni de Amerika'nın yanına düşürüyor.

Sovyetler Birliği bütün dünyada bağımsızlık için çarpışan, sosyalist düzen için savaşan ilerici güçleri bu hareketinin karşısında bulacaktır.

Sovyetler Birliği on yıldır gerçekten büyük prestijini, dünya kamuoyu önünde bir anda yıkmak yanlışını yapamaz. Dünya ilericilerinin isteği, Sovyetler Birliği'nin bu korkunç hatasından geri dönmesidir. Nasıl bulacaksa bir yolunu bulup bu büyük hatasını tamir etmesidir. Hem de tez günde.

Çekoslovakya'nın karşı cepheye geçmesi, sömürgecilerle birlik olmasının getireceği zarardan, Çekoslovakya'nın işgali sosyalist dünya için daha zararlıdır. Çünkü Çekoslovakya'nın işgali, sosyalizmi temelinden sarsıyor, zedeliyor, yaralıyor. Nerden gelirse gelsin dünyanın bütün inanmış sosyalistleri tepeden inmenin karşısında olacaktır. Milletlerin içişlerine karışanlar kim olurlarsa olsunlar sosyalizm kavgası yapanları, bağımsızlık savaşı verenleri karşısında bulacaktır. Sosyalistler, Çekoslovak olayları gibi olumsuz olayların karşısında birleşmezler, böyle hatalara göz yumarlarsa çağımızda sosyalizmin zaferi o kadar kolay gerçekleşmez.

Sömürgecilere karşı birinci büyük kurtuluş savaşını başarıyla vermiş olan, ikinci sömürgeciliğe karşı da savaşa başlamış bulunan Türk halkı, Türk ilericileri, Türk sosyalistleri Çekoslovak halkının yanındadır. Ve Sovyetler Birliği'ni bu olumsuz davranışından dolayı kınar. Dünyanın, insanlığın umudunu kırmanın bahası yoktur. Bir Çekoslovakya bunu ödemez.

Bir millete zorla hiçbir şeyi hiçbir kimse kabul ettiremez. Milletlerin, ne kadar yıpranırlarsa yıpransınlar, zora karşı dehşet bir dayanma güçleri vardır. Sovyetler Birliği, ordularını Çekoslovakya'ya çekmeden önce Vietnam halkının sonsuz direnişi, insanca, büyük döğüşü üstünde uzun uzun düşünmesi gerekti.

Bugün Perşembe günü. Dünya karmakarış. Ben bu yazıyı yazıyorum. Radyolar Çekoslovakya'da yer yer çarpışmalar olduğunu söylüyor. Bu çok kötü. Sovyetler Birliği'nin düştüğü bu kötü durumdan kurtulmasını bütün yüreğimizle temenni ediyoruz.

Sosyalist düşüncenin temelinde iptida bağımsızlık yatar. Ve sosyalistler yalnız bunun gerçekleşmesi için savaşmışlardır, savaşıyorlar. Ve sosyalist düşünce, sosyalist dünya tarihin gördüğü en büyük güçtür. Hiçbir olumsuzluk onun karşısında duramaz. Hiçbir kaba güç...

Pentagon'un ve CİA'nın yeni planı

ALTINCI FİLO İZMİR'E NİÇİN GELİYOR

YAZISIZ...

Onur BARTU

Amerika Birleşik Devletleri'nin Akdeniz'deki jandarması 6. Filo'nun Komutanı, «Yorkshire Post» gazetesi yazarlarından Desmond Wetteren'e şöyle demiştir:

— «Gemilerimi, millî sınırlar dışında olmak şartıyla istediğim yere gönderebilirim.»

Desmond Wetteren, 6. Filo komutanının **«Millî Sınırlar»**dan, Amerika Birleşik Devletleri sınırlarını kasdettiğini belirterek, bu konudaki yazısına şöyle devam etmiştir:

— «Herhangibir yere hareket etmeden önce, bu ülkenin siyasi liderlerinden izin almak zorunda olmadığı için 6. Filoya bağlı gemiler karışıklık çıkan herhangibir kıyıda ilgilileri haberdar etmeksizin ansızın belirebilir, yada ansızın bölgeyi terkedebilirler....»

Ve işte bu 6. Filo, İstanbul'da geçen olaylara rağmen sanki **«kör kör parmağım gözüne»** der gibi, İzmir'e gelecek ve 30 Ağustos Zafer Bayramı ile 9 Eylül İzmir'in kurtuluş törenlerinde toplarını şehre çevirip demirleyecektir.

Önceden bir program olmamasına, Dışişleri Bakanlığı teknisyenlerinin ve Deniz Kuvvetleri'nin direnmelerine rağmen, Amerika Birleşik Devletleri'nin ısrarının galip gelmesi sonucu, 6. Filo'nun 29 Ağustos ile 9 Eylül tarihleri arasında İzmir limanına demirlemesi kesinleşmiştir.

İçlerinde **«Little Rock»** adlı sancak gemisinin de bulunduğu altı Amerikan savaş gemisinin İzmir'i ziyaret için seçilen tarihin sakıncalı olduğu, İstanbul olaylarının henüz soğumadığı Amerika Birleşik Devletleri'nin Ankara Büyükelçisine anlatılmışsa da, herhangi bir olumlu sonuç alınamamıştır. Hattâ, Türkiye'ye **«Dostunuz ve müttefikiniz olan bizler için bir sakınca yok»** yollu bir cevap verilmiştir. Bunun üzerine, İzmirde bulunduğu süre içinde her gün karaya 6. Filo'dan iki bin Amerikan askerinin çıkarılacağını öğrenen yetkililer **«Amerikaa askerlerinin herhangibir olay karşısında başlarına geleceklerden Türkiye'nin bir sorumluluk yüklenemeyeceği»** ni Amerika Birleşik Devletleri'ne bildirmişlerdir.

6. Filo'nun 30 Ağustos ve 9 Eylül tarihlerinde İzmir'i ziyaretini Adalet Partisi İzmir İl Başkanı Mehmet Karaoğlu da sakıncalı bulmuş ve:

—«Vatandaşlar, Amerikalıların İzmir'e gelmelerini doğru bulmuyorlar, bizimle görüşen kimseler bu gelişin mânidar olduğunu söylüyorlar.» demiştir.

6. Filo'nun 29 Ağustos ve 9 Eylül tarihleri arasında İzmir'i ziyaretini Dışişleri Bakanlığı «tesadüf» olarak nitelendirirken, Deniz Kuvvetleri Komutanlığınca Güney Deniz Saha Komutanlığına gönderilen bir emirde, **«USS Little Rock»** gemisinin İzmir körfezinde demirlemesinin trafiği aksatmayacak ve zarar vermeyecek şekilde planlanması istenmiştir...

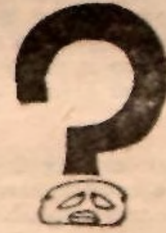
İstanbul olaylarının hemen ardından 6. Filo'nun İzmir'i ziyareti ve bu ziyaret tarihinin 30 Ağustos ve 9 Eylül tarihlerine raslatılması Pentagon'un hazırladığı ince bir planın uygulamasından başka bir şey değildir. Amerika Birleşik Devletleri İstanbul'un ardından, iktidarın kalesi olarak bilinen İzmir'de 6. Filo'ya karşı halkın göstereceği tepkiyi öğrenmek istemektedir. Bunun Amerika için büyük önemi vardır. İzmir'de alınacak sonuca göre, Türkiye'ye karşı uygulanan stratejide bazı değişiklikler yapılacaktır. Çünkü, Amerika, Türkiye'deki kuvvetlerinde bazı değişiklikler yapmaya hazırlanmaktadır. Ekonomik bunalım içindeki Amerika Birleşik Devletleri, Pentagon'un hazırladığı yeni planları uygulayıp uygulamama kararsızlığı içindedir. Bu plana göre, Türkiye'deki Amerikan askerlerinin sayısında azaltma yapılırken CIA'nın faaliyetlerine hız verilecek, Amerika'nın Türkiye'deki nüfuzu CIA'nın entrikalarıyla devam ettirilecektir.

CIA'nın ise Amerikan nüfuzu altındaki ülkelerde ne dolaplar çevirdiği her geçen gün yeni açıklamalarla gün ışığına çıkmaktadır. Son olarak Bolivya'nın eski İçişleri Bakanı Antonio Arguedas, memleketine döndükten sonra bu konuda önemli açıklamalarda bulunmuştur.

Lapaz'da konuşan eski İçişleri Bakanı Antonio Arguedas, Londra'da CIA tarafından sorguya çekildiğini açıklamıştır. Bakanlığı sırasında üç yıl süre ile bir çok defa CIA tarafından ajan olmaya zorlandığını da belirten Arguedas, **«CIA Bolivyanın egemenliğini maskara etmeye çalışmaktadır»** demiştir.

Washington'daki bir CIA sözcüsü, Arguedas'ın bu açıklamaları hakkında herhangi bir yorum yapamayacağını söylemiştir.

19 Temmuz'da Bolivya'dan Şili'ye kaçan Arguedas, daha sonra Londra ve New-York'a gitmişti. Geçen hafta içinde Bolivya'ya dönen Arguedas'ı hava alanında hükümet yetkilileri karşılamış ve basın toplantısından sonra bir otomobile bindirip bilinmeyen bir yere götürmüşlerdir. Arguedas'ın başına bir şapka geçirilmiş, gözlerine de kara gözlükler takılmıştır.

Arguedas, gazetecilere Lapaz hava alanında, kendisine Che Guavera'nın hatıralarının CIA ajanı Hugh Murray tarafından verildiğini açıklamıştır. Basın toplantısı büyük güvenlik tedbirleri altında yapılmış ve Bolivya'nın eski İçişleri Bakanı şöyle demiştir:

«— Bana CIA tarafından Bakanlığım sırasında sayısız şantajlar yapıldı. Bolivya'ya emperyalistlerin ne derece yayıldıklarını ortaya çıkarmak için döndüm. Böylece Kuzey ve Güney Amerika'nın fukara ülkelerine nasıl nüfuz edildiği ve nasıl sömürüldüğü ortaya çıkacaktır. Beni herhangibir Bolivya mahkemesi yargılayabilir. Ve ben de savunmamı elbette yapacağım.

Bolivya CIA ajanlarıyla doludur. Başkan Barrientos dahi, CIA'nın faaliyetlerinin ne denli olduğunu, hükümeti ne dereceye kadar etkilediğini bilmemektedir. CIA, bakanları, gazetecileri, politikacıları, herkesi kullanarak yoğun bir çalışma yapmaktadır. Geçen ay bana, CIA tarafından olağanüstü bir durum olduğu söylenerek Bolivya'yı terketmem bildirildi. Ve son günlere kadar beni CIA'nın adamları takip etti. Benim kaçışımla ilgili her türlü ayrıntıyı zaten CIA biliyordu. Bilmediği Guevara'nın anılarının Havana'ya nasıl ulaştırıldığı idi. Her halde şimdi onu da biliyor olmalı, hiç bir karşılık alınmadan ulaştırıldığını da.»

Pentagon'un Türkiye'de uygulamağa hazırlandığı yeni planlar ve 6. Filo'nun İzmir ziyareti, Çekoslovakya'nın işgali ile birlikte değerlendirildiğinde ortaya şu gerçek çıkmaktadır:

Amerika Birleşik Devletlerinin bir karşı ihtilal hazırlandığı gerekçesi ile harekete geçebileceği endişesinden kurtulmak için, gerçek yurtseverlerin ve milliyetçilerin artık seslerini duyurmaları zamanı gelmiştir.

Türkiye ancak ve ancak haysiyetli, bağımsız, yabancı asker ve üslerden arınmış, silahlı kuvvetleri kendi emrinde, 1938'de Atatürk'ün ölümü ile terk edilmiş dış politikaya döndüğünde küçük balık olmadığını ispatlayabilir... Bunun ilk adımını da, **«Birinci Kurtuluş Savaşında»** emperyalist Yunan kuvvetlerine ilk kurşunu sıkan Hasan Tahsin'in torunları İzmir'de 6. Filoya gösterecekleri tepki ile atmış olacaklardır. Yoksa, **«Amerikayı kovalım da Rusya'nın kucağına mı oturalım?»** ilkel mantığından kendilerini sıyıramayıp, ille de bir kucağa oturmanın gerekliliğine inananlar, Türkiye'yi hızla dipsiz bir uçuruma sürüklemektedirler.

Bugün, **«bağımsız, haysiyetli Türkiye»** nin kurulması için çırpınanlar bağımsızlığımıza darbe indirildiğinde ellerini tüfek kabzalarına uzatırken, ülkeyi başkalarının kucağına terkedecekler bugünden belli olmuştur. Birinci Kurtuluş Savaşında böyle olmuştu, İkinci Kurtuluş Savaşında da öyle olacaktır... Devrimciler ve Atatürkçüler silah başına koşarken, bugün kabadayılık taslayıp Amerika'nın düdüğünü çalanlar Türkiye'den kalkacak ilk vapur ve uçağa kapağı atmanın yollarını arayacak ve belki de bulamayacaklardır...

ÇEK MESELESİ

Uzun söze ne hacet, hacetsiz kaldım bu işin karşısında. Ne desem çünki, kör bir kuyuya fırlatılmış kayalar gibi boğuk bir ses getiriyor dipten...

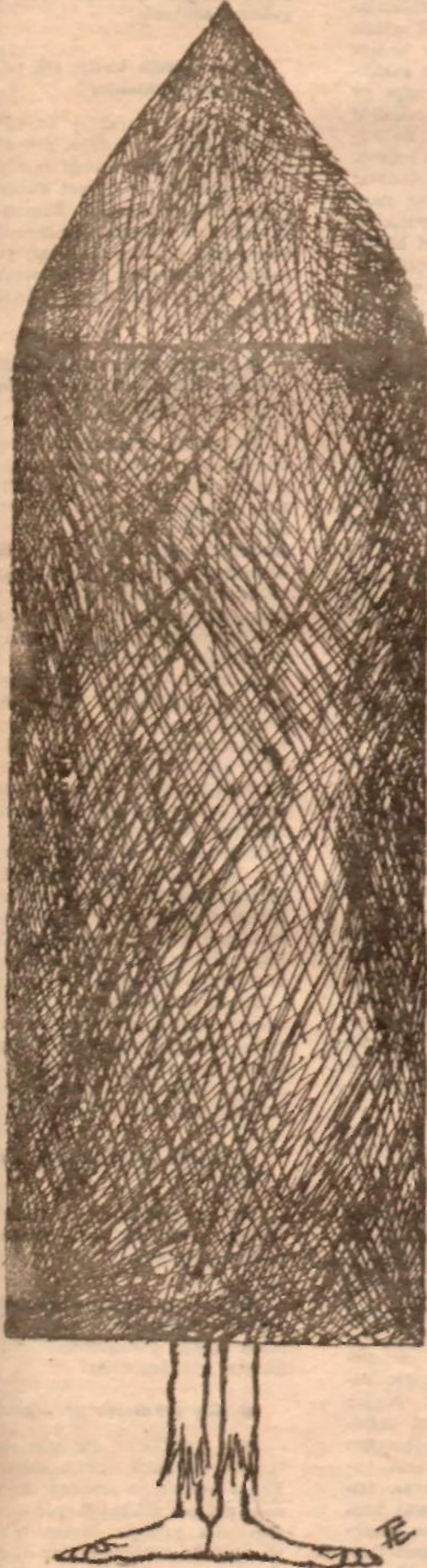
Anlamıyorum, 1917'de Lenin yönetiminde Çarlık Rusya'sı ülkelerine özkarar (self-determination) hakkı tanıyarak, dünya halklarının gönlünü kazanmış olan Sovyetler Birliği, şimdi Çekoslovakya'yı zorla güzellik işgali altına alarak, nasıl olur da bağımsız bir ülkeyi yeniden kazanayım derken, bütün dünyayı yitirmeğe razı olur?.. Bizim Sovyetler Birliği'yle ve yıldızıyla barışıklığımız, Sovyetler Birliği'nin özgürlük, Bağımsızlık, Hak ve Barış dâvalarıyla barışık olduğu sürecedir... Nedeni ve özrü ne olursa olsun, Sovyetlerin bu saldırısı, Aybar'ın dediği gibi, Sosyalizmin güleç yüzüne sürülmüş bir kara çizgidir. Ama bu karalık ergeç silinecektir... Çünki devlerle çocuklar arasındaki savaşlar sade masallarda değil, gerçek yaşantılarda da çocukların zaferiyle sona erecektir. Dev devletlere küçümen milletlerin üstünlüğünü ilan eden Vietnam örneği ortada durup dururken, barışçı Sovyet halkı, yöneticilerinin bu yanılgısını cezasız bırakmıyacaktır... Türk halkı ise, 6 ıncı Filolarla cedelleştiği şu sırada, Sovyet hükümetinin bu sakat hareketiyle arkadan vurulmuşa dönmüştür... Bilmiyoruz şimdi Süleyman Demirel, artık saldırgan diye yerlere çalınan Sovyet hükümetinden yardım almağa devam edecek midir?.. Yoksa saldırganlardan yardım alma alışkanlığı içinde, Sovyetlerden gelen yardımları daha bir rahatlıkla mı bağrına basacaktır?.. Çünki bu da bir çek meselesi... Korkarım, bunun da ceremesini Türk halkı çekecek...

Can YÜCEL

Sosyalist eylem ve gençlik

ZÜLKÜF ŞAHİN
(Fikir Kulüpleri Federasyonu Genel Başkanı)

Ferruh Doğan

ATOM ÇAĞI

Bugün Amerika Birleşik Devletleri, az gelişmiş ülke halklarının başına bir belâ kesilmiştir. Sanayi üretimi için yeni pazarlar bulmak zorunda olan, üstelik bu üretimin sağlanabilmesi için yeterli hammadde kaynağına sahip olmayan A.B.D., hammadde kaynağı bulup bunları korumak zorunda olduğu gibi kâr mekanizmasının iyi işleyebilmesi için de yabancı ülkelere yatırım yapmak zorundadır. Kapitalist üretimin bu zorunluğu, kapitalizmin evrensel bir nitelik almasını doğurmuştur.

Kapitalizmin evrensel bir niteliğe bürünmesi, yani emperyalizme dönüşmesinin - yeni sömürgeciliğin - bütün yükünü az gelişmiş ülkeler taşımaktadır.

Gelişmiş sömürgeci ülkelerin yatırım yaptıkları az gelişmiş ülkelerde hakimiyetlerini sürdürebilmeleri, o ülkedeki işbirlikçileri sayesinde olmaktadır. Zira emperyalizmin hakimiyetini yatırım yaptığı ülkede sürdürebilmesi kendine bağlı bir sermaye örgütü kurmasına ve bu örgütün politik ve ekonomik gücü elinde tutmasına bağlıdır.

Emperyalist Amerika Birleşik Devletleri melun çıkarı uğruna bu saldırgan politikasını dünyaya kabul ettirmek isterken sonuç onun istediğinin tersine olmaktadır. Bugün denge, ezilen halklar yararına değişmekte ve emperyalizmin çöküşünü yaklaştırmaktadır.

Uyanan dünya halklarına ilk ulusal kurtuluş bayrağını açan Türkiye, ezilen ulusların bağımsızlık savaşına yabancı değildir. Türkiye tarihte ilk milli kurtuluş savaşını vererek siyasi bağımsızlığını kazanmış, ancak ekonomik bağımsızlığını gerçekleştiremediği için bugün yine emperyalizmin ağına düşmüştür.

1947'den bu yana işbaşında yabancı sermayeye kapılarını açan iktidarlar vardır. Milli haysiyetimizi zedeleyen ikili anlaşmalar vardır. Ekonomimizi kontrol eden uzmanlar vardır. Ve bunlarla birlikte halkımızı sömüren, ona hayat hakkı tanımayan emperyalizmin işbirlikçisi komprador burjuvazi vardır.

Bütün bunlara karşın Türkiye'yi bu bağımlı durumdan kurtarmak için, emperyalizmin ve işbirlikçilerinin sömürüsüne son vermek için, bağımsız ve herkesin insanca yaşayabileceği bir Türkiye yaratmak için ikinci bir milli kurtuluş savaşını yürüten uyanık halk kütleleri ve bilinçli bir gençlik vardır.

Amerikan Emperyalizmi Türkiye'deki hakimiyetini işbirlikçisi olan ağa - komprador - Amerikancı bürokrat takımının eliyle yürütmektedir. Bu bakımdan emperyalizme karşı mücadele aynı zamanda bu işbirlikçilere karşı mücadeleyi de gerekli kılmaktadır. Bu durum Türkiye'de iç ve dış sömürünün birbirinden ayrılmadığını göstermektedir. İç ve dış sömürü birbirinden ayrılmadığı içindir ki, EMPERYALİZM'E KARŞI SAVAŞ aynı zamanda SOSYALİZM İÇİNDİR.

Emperyalizme karşı savaş sosyalizm için olduğundan ve sosyalizmi de işçi ve emekçi sınıf ve tabakalar kuracağından, yapılacak iş, emekçi sınıf ve tabakaları emperyalizme ve komprador kapitalizmine karşı harekete geçirmektir.

Biz üniversite gençlerine düşen görev budur. Emekçi halkın bilinçlenip örgütlenmesine yardımcı olmaktır.

Genç insanın bu düzenden beklediği hiçbir şey yoktur. Genç kendi kişiliğini geliştirememenin verdiği ezikli̇k ve yapısı itibariyle daima doğrudan, ileriden yanadır. Sınıfsal bir yapıya sahip olmayan, üniversite çatısı altında çeşitli nedenlerin etkisiyle bir grup manzarası arzeden gençliğin, kendi kişiliğini sınırsızca geliştirebileceği ileri bir düzenin kurulmasında çıkarı vardır. Bunun içindir ki genç insan, emekçi sınıfların sosyalizmi hedef alan mücadelesinde emekçi sınıfların yanında ve onun destekçisidir.

Üniversite gençliğinin devrimci olmaya hak kazanabilmesi, halkın politik bir güç olarak bilinçlenmesine ve siyasal örgütlenmesine yardımcı olduğu sürece mümkündür.

Gençlik olarak sosyalist hareketin doğrultusundan sapmamamız, sosyalist hareketin ana gövdesine ters düşmememiz, bizlerin emekçi sınıfların içinde erimemize ve eğitilmemize bağlıdır.

«Bizler hayatı halkımızdan öğreneceğiz»

Ancak unutulmamalıdır ki, halkın politik bir güç olarak bilinçlenmesine ve siyasal örgütlenmesine yardımcı olmamız; SOSYALİST HAREKETİN BÜTÜNLÜĞÜ İÇİNDE HAREKET ETMEMİZE, ÖRGÜTLÜ ve SÜREKLİ ÇALIŞMAMIZA BAĞLIDIR.

Bu gerçeği göz önünde tutmadan - disiplinli ve olumlu bir öz taşımayan - eylemlere girmek egemen güçlerin işine yaramaktadır. Nitekim egemen güçlerin kendi soygun düzenini sürdürmesi için zor kullanmaları ve bu yolda göbek bağıyla kendilerine bağladıkları maşaları aracılığıyla MTTB ve benzeri kukla kuruluşları halkın uyanışına karşı çıkarmaları mümkündür.

Egemen güçlerin bu oyununu bozmak ve gençliğin halkın yanında olduğunu kanıtlamak, üniversite gençliğinin başıbozuk hareketlerden kaçınması ve sosyalist hareketin bütünlüğü içinde örgütlü olarak eylem yapmasıyla mümkündür.

Bizler, kendi siyasal örgütleri içinde bilinçlene - birleşe iktidara yürüyen emekçi sınıfların yardımcısıysak, ileri ve mutlu bir Türkiye'nin kurulması uğruna savaşıyorsak, atacağımız her adımda, girişeceğimiz her eylemde çok dikkatli davranmak zorundayız.

İkinci Milli Kurtuluş savaşımızın başarıya ulaşması için **«taklitçiliğe özenmeden»**, sabırlı ve temkinli olmamız gerekir.

Bu savaşın halka mal edilmesi ve halkın harekete geçirilmesi gerçeğini unutmadığımız ve emekçi sınıfların bilinçlenip örgütlenmesini sağladığımız zaman ikinci milli kurtuluş savaşımız zafere ulaşacaktır.

GERİLLACILIK

150 soru 150 cevap

alberto bayo

Gerillacı

• Düşman karakolları nasıl ele geçirilir?
Yangın bombası nasıl yapılır ve nasıl fırlatılır?
Gerilla grupları arasında haberleşme nasıl düzenlenir?
Düşman baskınına uğrayan gerillacılar ne yapmalıdır?
Gerillanın gizli haber alma hizmetleri nasıl yürütülür?
Dağ gerillacıları ve köy gerillacıları kimlerdir?
Bir gerilla birliğinin ölüleri ve yaralıları için ne yapmalıdır?

• Yangın bombası nasıl yapılır?

— Yangın bombası, herhangi bir şişe, bez yada kumaş parçası ve bir miktar benzin ile yapılır. Önce şişe benzinle doldurulur ve fitil şeklinde kesilmiş bir bez yada kumaş parçası şişenin dibine deyinceye kadar benzinin içine daldırılır. Fitilin diğer ucu şişenin dışına sarkıtılır. Daha sonra mantar tapa, kâğıt yada bezle şişenin ağzı iyice tıkanır. Aslında şişenin tıkanması pek önemli değildir.

Fitilin dışarıdaki ucu ateşlenir ve yanmaya başlayınca hedefin üstüne fırlatılır. Şişe kırıldığında içindeki yakıt hedefin üstüne saçılır ve yanmakta olan fitil yakıtı ateşler. Bombayı fırlatan kişi hedefin yakınında olsa bile, meydana gelen geniş alevler ve hafif patlama, kendisi için hiçbir tehlike yaratmaz. Ağzı tıkanmış yada tıkanmamış olsun, fitili yanmakta olan bir şişe asla patlamaz. Bu husus, kendilerinin tehlikede olmadıklarından emin bulunmaları için mutlak surette bombarderos'lara anlatılmalıdır. Tehlikede olan tek şey, hedefin kendisidir. Bomba fırlatılırken içindeki yakıtın dökülüp ziyan olmaması için ağzının tıkanması yerinde bir hareket olur.

Bombarderoslar, su ile dolu ve fitili yanmakta olan şişeleri, sanki içlerinde yakıt varmışçasına fırlatarak atış eğitimleri yapmalıdırlar. Bu ateş denemelerinde kalın camlı şişeler kullanılmalı ve bunlar yumuşak zeminli bir toprak parçası üstüne fırlatılarak kırılmalarının önüne geçilmelidir. Böylece, aynı şişeler uzun süre kullanılabilir. Atış denemeleri, gerek mesafe, gerek isabet bakımından «bombarderos» usta hale gelinceye kadar devam etmelidir.

Yangın bombalarının hedefe gece fırlatılması çok daha tercih edilebilir. Çünkü çıkan alevler hedefi aydınlatacak ve bombarderos'u karanlıkta bırakacaktır. Alevler düşmanın gözünü alacak, fırlatanların yeri kolaylıkla kestirilemeyecektir.

Aşağıdaki bölümde gerillacıların bir düşman karakoluna ne şekilde saldırıya geçecekleri açıklanmıştır:

Gerillacılar önce hedefin yakınında bulunan binaların damına çıkarlar. Önceden tesbit edilmiş bir saatte hep birden ellerindeki bombaları hedefin dört yanına fırlatmaya başlarlar. Gerillacılar ellerindeki bombaları fırlatırken daima binanın kapı ve pencerelerine nişan almalıdırlar.

Binaların damlarındaki gerillacıların, mümkün olduğu kadar çok sayıda bombayı olanca kuvvetleriyle hedefe fırlatmaları gerekir. Aynı anda sokaktaki gerillacılar da, hedefin kapı ve pencerelerini nişanlayarak ellerindeki yangın bombalarını fırlatırlar. Sokaktaki savaşçılar, ayrıca, hedefin balkon, kapı ve pencerelerine taşlar fırlatırlar ve bir yandan da ellerinde silâh olanlar aynı yerleri kurşun yağmuruna tutarlar. Şayet düşman askerleri binayı terkedecek olurlarsa, özellikle çevredeki binaların damlarında gizlenen gerillacılar tarafından taş, bomba ve kurşun yağmuruna tutulmalıdırlar.

• Gerilla grupları arasında muhabere nasıl düzenlenir?

— Son yıllarda gerilla kuvvetleri, yürüyüş halinde iken grupların birbirleriyle muhabere yapmalarına imkân veren **«walkie - talkie»** adlı, alıcı-verici olarak çalışan küçük bir telsiz âleti kullanmaktadırlar.

Hafif, küçük ve taşınması kolay olan bu tip haberleşme araçları, gerilla kuvvetleri için en yararlı ve kullanışlı olanlardır. Bu gibi araçlar kullanılırken gerillacılar daima yavaş ve açık konuşmaya dikkat etmelidirler.

Telsizler için el fenerlerinde kullanılan kuru pillerden yararlanılır.

Birbirlerinden uzakta olan gerilla grupları arasındaki haberleşme **«iki nokta sistemi»** üzerine düzenlenmelidir. Yani, bir gerillacının elindeki alıcı-verici cihazı ile aynı anda civardaki diğer grupların hepsiyle birden değil de, yalnız bunlardan biri ile haberleşmelidir. İki grup, ellerindeki alıcı-verici cihazların frekanslarını ayarlayarak bu işi düzenlerler. Diğer gerilla grupları da, aralarındaki haberleşme sorununu aynı şekilde çözümlerler. Şayet bir bölge içerisinde çok sayıda gerilla kuvvetleri faaliyette ise, harekâtı kolaylaştırmak amacı ile hepsi için tek bir frekans kullanma yoluna gidilebilir.

Telsiz cihazları kullanılmadan önce gerillacılar tarafından mutlaka kontrol edilmelidir.

• Bir gerilla birliği yürüyüş halinde iken yada bir kampta dinlenirken düşman ateşine tutulursa, o anda savaşçılar ne yapmalıdır?

— İlk iş olarak savaşçılar, kendilerini yere fırlatıp araziye kapanmalı ve ateşin geldiği yöne siper teşkil edebilecek ne bulurlarsa, gerisine doğru sürüklenmelidirler. Kendilerini toplar toplamaz, gerillacıların derhal dağılmaları ve birbirlerinden uzaklaşmaları gerekir. Gerillacı böyle yapmakla, yanındaki arkadaşına nişanlanarak atılan bir merminin kendisine yada kendisine nişanlanan bir merminin yanındaki arkadaşına isabet etmesinin önüne geçmiş olur. Daha sonra gerillacılar emniyetli ve sağlam siperler arkasına gizlenirler. Birlik komutanı savaşçılara düşman ateşine karşılık vermelerini emreder. Bir yandan da mümkün olan en kısa zamanda oradan çekilmek için bir plân hazırlar. Düşman ateşine ustaca karşılık verilmesi gerillacıların kolaylıkla sıvışıp geri çekilmelerine imkân verdiği gibi, düşmanın kendilerini izlemelerini de zorlaştırır. Ve hattâ düşmana askerce kayıp verdirebilir. Şayet gerilla birliği çok sayıda kayıp vermişse, çekilmek için gecenin gelmesi beklenir.

• Bir gerilla birliği ölü ve yaralıları ne yapmalıdır?

— İlk olarak yaralılar savaş sahası dışına çıkarılır ve daha sonra ilk tedavilerinin yapılabileceği emniyetli bir yere götürülürler. Şayet durum elverişliyse ölüler gömülür. Zaman ve yer bakımından ölülerin gömülmesine imkân yoksa, cesetler oldukları yerde bırakılır. Şartlar ne olursa olsun yaralılar ASLA GERİDE BIRAKILMAMALIDIR.

• Gerilla birliklerinde gizli haber alma hizmetleri kimler tarafından ve nasıl yapılır?

— Bu günün savaşları tetiği çekmekten çok, kurnazlık, hile ve perde arkası tertiplerle hazırlandığından, bütün gerilla savaşçılarının gizli haber toplama eğitiminden geçmeleri son derece önemlidir. Bu amaçla gerillacıların hizmetinde olan bir köylü, düşman birliklerinin arasına karışarak onların dostu imişçesine davranır ve kendilerine ihtiyaçları olan maddeleri satar. Kendisinin bu alışverişlerden kâr etmesi önemli değildir. Asıl önemli olan şey, mümkün olduğu kadar çok sayıda düşman askeri ve subayı ile dostluk bağları kurup, ASLA KENDİLERİNE TEK ŞEY SORMAKSIZIN, işittiği ve gördüğü her türlü askeri harekât, malzeme, moral v.b. gibi konulardan gerillacıları haberdar etmesidir. Bu tip görevler için kadın ajanlar en uygundur. Bu ajanlar çok sıkı bir eğitimden geçirilmelidirler. Ajanların mesaj ve haberleri şifrelenerek üçüncü bir şahıs kanalıyla gerillacılara ulaştırılmalıdır. Şayet haber son derece önemli ise, özel gerilla habercileri kullanılmalıdır.

Bir de, düşman gizli haber alma servisleri içerisine sızarak onların hizmetinde görünüp aslında gerillacılar hesabına çalışan ajanlar vardır. Bunlar, düşman birlikleri arasında olup biten her şeyi gizlice gerillacılara bildirirler.

• Gerilla grupları kaç sınıfa ayrılır?

— İki tip gerilla grubu vardır. Dağlardaki ve köyler yada civarlarındaki gerilla grupları.

• Dağ gerillacıları kimlerdir?

— Bunlar düşmana yada diktatöre karşı açıkça başkaldırıp bilfiil savaşa girişen gerillacılardır.

• Köy gerillacısı ne demektir?

— Köy gerillacısı, düşmana kendisini tarafsız bir kişi olarak kabul ettirir. Fakat her ay en azından iki yada üç defa silâhını sakladığı yerden çıkarır, düşmanla çarpışır. Sonra tekrar köyüne dönüp silâhını saklar. Hiçbir şeyden haberi yokmuşçasına, her günkü uğraşlarına devam eder. Düşman ta-

nasıl baskın yapar

tarafından sorguya çekilecek olursa, çok uzaklarda silahlı bir kaç kişi gördüğünü, bunların gerillacı olabileceklerini söyler.

● Kuvvetli bir düşman karakolu yada içerisinde nöbetçiler bulunan bir düşman binasına ne şekilde taarruz edilir?

— Önce karakola en yakın olan binalar ele geçirilir ve düşmanı mevzilenip yardım beklemeğe zorlamak için bu binalardan devamlı şekilde ateş altında tutmak gerekir.

Çevredeki binalar ele geçirildikten ve muhafızların karakol binasından kaçıp kaçmasına engel olacak yeter derecede bir ateş gücünü düşman üzerine tuttuktan sonra karakola taarruz planı hazırlanır.

Gerillacılar ele geçirdikleri binalardan hedefin merkezine doğru bir tünel açarlar. Tünel açmak üzere kazı işine başlandıktan sonra sık sık pusula ile yön kontrolü yapılır.

Başlangıçta iki kişi kazmalarla omuz omuza yeri oymağa başlarlar. Tünelin yüksekliği yaklaşık olarak 1,5 metre olmalıdır. Kazmacıların her biri yaklaşık olarak 1 metrekarelik bir sahayı oymağa başlayacak, aynızamanda yeter derecede kazdıktan sonra kenara çekilerek kürekçilerin kazılan toprağı atmasına yada torbalara doldurulmasına imkân vereceklerdir.

Tünelin ağzı açılıp hedefe doğru kazma işi başladığında, sol taraf kürekli savaşçı tarafından temizlenirken elinde kazma bulunan savaşçı da sağ tarafta kazıya devam edecektir. Bu işlem, bu şekilde kürekçi ve kazmacının devamlı yer değiştirmeleriyle yürütülecektir. Bu şekildeki bir tünel kazma metodu, kazmacı ve kürekçiye kolaylıkla çalışma imkânı verir. Tünel, içinde çalışanları çok sıkışık ve rahatsız etmeyecek bir genişlikte olmalıdır.

Kürek kullananlar ve kum torbalarını taşıyanlar hızlı bir tempo ile çalışmalıdırlar. Bunların başındaki sorumlu kişi, kendilerinin yorulup yavaşladığını farkeder etmez derhal bunları yenileriyle değiştirmeli ve böylece çalışma hızındaki yavaşlamanın önüne geçmelidir.

Kuşatılmış bir polis yada nöbetçi karakoluna yardımcı kuvvetlerin gelebilmesi çok kereler iki günün üzerinde bir zaman almaktadır. Fakat yine de, hedefi havaya uçurmak için tek dakika bile kaybetmemelidir.

Hedefe doğru birden fazla tüneller kazılmalıdır. Çünkü arazinin bazı kısımlarının kazılması zor, bazılarının ise kolay olabilir. Aynızamanda, hedefin tam altına yerleştirilen tahrip kalıpları ile yapılan patlama başarı ile sonuçlanmayacak olursa, açılan ikinci yada üçüncü tüneller vasıtasıyla yapılan hatalar düzeltilebilir. Patlamadan sonra dışarıdaki savaşçılar taarruzlarını şiddetlendirirler. Şayet patlama tam hedefin altında olmamışsa, savaşçılar patlama sonunda hedefin etrafına yığılacak olan toprak yığınlarını ve çukurları kendilerine siper yapmak üzere ilerlemeli, hedefe biraz daha yaklaşma yoluna gitmelidirler.

Tünel açma işlemi kazma ve kürekle çalışacak kuvvetli işçilere, mum yada diğer ışıklandırma araçlarını kullanacak elemanlara ve tünel kazıldıktan sonra tabanını tesviye edecek işçilere ihtiyaç gösterir. Bunlardan başka, tahrip kalıplarını hazırlayarak bunları hedefin altına yerleştirecek bir tahrip uzmanının hazır bulunması gerekir. Bütün bu işler yapılırken taarruzu yapacak olan savaşçılar da hazırda beklerler. Tahrip kalıpları hedefin altına yerleştirilmeden önce, diğer tünellerde çalışmakta olan işçilerin gerekli emniyet tedbirleri almalarına özellikle dikkat edilmelidir.

Bütün bu işler yapılırken, gerillacıların polis kuvvetlerinin karşı taarruza geçmediklerinden emin olmaları gerekir. Bu yüzden, polis karakolu yada nöbetçi binası 24 saat aralıksız şekilde göz altında bulundurulmalıdır. Daha önceden patlama esnasında ölecek, yaralanacak ve ele geçirilecek düşman askerlerinin bakımı için gerekli hazırlıklar yapılmalıdır. Düşmandan ele geçirilecek malzemenin taşınabilmesi için birlik içinde bir yada daha fazla kişiler görevlendirilmelidir. Karakoldan canlı olarak çıkacak her düşman hakkında çok derin bir araştırma yapılmalı ve bunlardan çıkacak sonuca göre, her birinin âkıbeti hakkında karar verilmelidir.

Şayet ilk patlamadan sonra karakoldaki polis yada askerler teslim olmayacak olursa, başka tüneller kazılmaya devam edilecektir. Yeni tünellerin de istenilen yönde kazılıp kazılmadığı sık sık pusula ile kontrol edilmelidir.

Hedef ele geçirildikten sonra gerek taarruzda kullanılan, gerek tünel kazmada hizmet gören iç hizmet grupları, yine buna benzer düşman karakollarının ele geçirilmesinde kendilerinin değerli hizmetlerinden yararlanmak üzere, vakit geçirilmeksizin bölgedeki başka yerlere gönderilir. Şayet bölgedeki bütün karakollar ele geçirilmişse, tünel kazıcılar kendi aralarında bir istihkâm birliği teşkil ederek genel savaşa katılmalıdırlar. Düşman karakollarını ele geçirmek üzere görevlendirilen gerilla grupları, yapmış oldukları bütün faaliyetler hakkında birliğin kurmay heyetine bilgi vermelidirler. Yeryüzündeki bütün büyük cezaevlerinden mahkûmların tüneller kazarak kaçtıkları hatırdan çıkarılmamalıdır.

● Bir karakola taarruza geçilmeden önce ne gibi işler yapılmalıdır?

— Şayet baskın şeklinde bir taarruz yapmak imkânı yoksa, karakolu koruyan düşman askerlerinin eşlerini, çocuklarını, köyün önemli kişilerini ve daha önceki çatışmalardan ele geçen esirleri kullanmak suretiyle yoğun bir psikolojik kampanya yürütülür.

● Çok büyük bir bina yada kuvvetli bir karakol nasıl havaya uçurulur?

— Düşman başkomutanlığı gibi büyük bir binanın havaya uçurulması için en iyi ve en az tehlikeli olan metod tünel kazma metodudur.

● Tünel nasıl açılır?

— Önce, komşu bina ele geçirilir. Komşu binanın hedeften biraz uzakta olması, temel kazıcıların uğraşları hakkında kimsenin şüphesini çekmeyecektir. Komşu bina ele geçirilince, gerillacılar buraya bol miktarda konserve yiyecek getirirler. Böylece, tünel kazma işine başlandıktan sonra işçilerin sık sık binaya girip çıkmaları ve düşmanın dikkatini çekmeleri önlenmiş olacaktır.

İlk gün odalardan birinin tabanı kazılır. Çukurun derinliği, hedefin büyüklüğüne bağlıdır. Hedef büyüdükçe çukur da derinleştirilir.

«C» şeklinde üç kenarlı tahtadan bir çerçeve hazırlanır. Şayet tünel kazıcıların elinde pusula yoksa, bu çerçeve tünelin içine indirilir, alt ve üst uçları tünelin yönünü gösterecek şekilde tünelin tabanına yerleştirilir. Böylece, tünelin doğru yönde açılması sağlanmış olur. Tünelin açılmasına bir kişiyle başlanır. Çıkan toprakların en az miktarda olmasını sağlamak için, tünelin mümkün olduğu kadar dar açılması gereklidir. İlk işçi kazma ile bir miktar kazdıktan sonra ikinci işçi kürekle tüneldeki toprağı tünelin ağzına doğru iteler ve üçüncü işçi de bir kova yada torba ile toprağı dışarı aktarır. Bu işlem tünel tamamlanıncaya kadar devam eder.

● Kazılan toprak ne yapılır?

— Şehirlerde tünel kazarak bir binanın havaya uçurulmasında ortaya çıkan en önemli sorun kazıdan çıkan toprağın yokedilmesidir. Toprağın, tünel kazılan binadan çıkarılıp uzaklara götürülmesinde, düşmanın dikkatini çekmemek için daha önceden bu binada çuvallarla nakliye işleri yapan uydurma bir işyeri kurulmalıdır. Böylece, çuvallarda başka bir şey varmış gibi, toprak gizlice çıkarılır ve nehir, göl, deniz v.b. yerlere dökülür.

● Tünel kazmak ne kadar sürer?

— Bir kişi saatte yaklaşık olarak bir metreküp toprak kazabilir. Bu hesaplamada, ortalama sertlikteki toprak türü esas alınmıştır. Böylece, tünel kazılan binadan hedefe olan mesafe ölçülerek yada hesaplanarak tünel kazma işleminin kaç saat süreceği anlaşılabilir.

● Tünel kazılan binadan hedefe olan mesafe nasıl hesaplanır?

— Mesafenin tam olarak hesaplanabilmesi için, birlik içinde trigonometri bilen herhangi bir kimse bulunur ve mesafe bilimsel olarak hesaplanır. Şayet birlikte böyle bir kişi yoksa, hedefe olan mesafe bir kaç kişi tarafından tahmin edilir ve sonra da bu tahminlerin ortalaması alınır.

● Havaya uçurulacak binanın altına yerleştirilecek dinamitin miktarı ne olmalıdır?

— Dinamitin miktarı, binanın büyüklüğüyle bağlıdır. Hedefin altına yaklaşık olarak 500-1000 Kg. arasında dinamit yerleştirilir.

● Bir binayı havaya uçurmak için dinamit nasıl yerleştirilir?

— Dinamitin yerleştirilmesi bir tahrip uzmanı tarafından yönetilmelidir. Genel olarak dinamit, bir funya ile patlatılmalıdır. Bu funya, dinamit kalıpları yada çubukları arasına gömülür. Aynızamanda funyaya bir fitil iliştirilir. Bu fitil emniyetli bir mesafeye kadar uzatılır. Dinamitin patlamasını garanti altına almak için iki ayrı funya kullanmak en akıllıca iş olur. Böylece ilk funya ateşlemeyi yapmazsa, ikincisi dinamitin patlamasını mutlak surette sağlayacaktır.

● Funya dinamitin içerisine nasıl yerleştirilir?

— Dinamit çubuğu içerisine sivri uçlu bir tahta parçası ile küçük bir oyuk açılır. Funya bu oyuk içerisine yerleştirilir. Gerillacılar dinamit çubuğu içerisine oyuk açmak için asla metalden yapılmış bir madde kullanmamalıdır.

● Fitil funyaya nasıl takılır?

— Fitil funyanın açık olan ucuna yerleştirilir. Fitili funyaya iliştirmek için özel pimler (iğne) kullanılır. Bu pimler funyanın açık olan ucu etrafında eşit basınç yaratarak fitilin düşmesine engel olur. Şayet bu özel pimlerden yoksa, fitilin düşmemesi için funyanın ucu kıvrılır.

● Dinamit ateşe tutulduğunda ne olur?

— Patlamaz, fakat aynen bir şeker yığını gibi yanar.

● Fitil nasıl ateşlenir?

— Ateşleme yanan bir sigara ile yapılabilir. Şayet iki ayrı fitil kullanılmışsa, bunlar aynı anda ateşlenirler.

● Bombalar ne zaman «zincirleme» olarak patlarlar?

— Zincirleme patlama yaratmada kullanılan formül şöyledir: $S = 0{,}9 \times K$

Yani, tahripte kullanılan dinamitin kilo olarak ağırlığı 0,9 ile çarpıldığında çıkan rakam, bu bombanın etkisiyle patlayabilecek diğer bir bombanın metre olarak mesafesini gösterir.

Elimizdeki bombanın ağırlığı 23 Kilo olsun. 23 rakamı 0,9 ile çarpıldığında, sonuç 20.70 olacaktır. Yani 20 Metre, 70 Santim. Bu mesafe içerisinde başka bir bomba varsa, birinci bombanın patlamasıyla zincirleme olarak ikincisi de patlayacaktır.

● Tahrip kalıbının patlatılması için emir vermeden önce bir gerilla yüzbaşısının ne gibi güvenlik tedbirleri alması gerekir?

— Açılan tünel içerisinde hiç kimsenin bulunmadığından emin olmak için, yüzbaşı her tünele bir subay gönderir. Yüzbaşı, patlamadan sonra birliğindeki her savaşçının üzerlerine düşen görevleri noksansız bir şekilde bildiklerinden emin olmalıdır. Hedefe yapılacak olan taarruz daha önceden prova edilmeli ve görev hiçbir kargaşalığa meydan verilmeden süratli bir şekilde yerine getirilmelidir. Yüzbaşı, ayrıca, taarruz sırasında uygunsuz yada ahlâk dışı davranışlarda bulunacak olanların en şiddetli şekilde cezalandırılacaklarını birliğindeki savaşçılara hatırlatmalıdır.

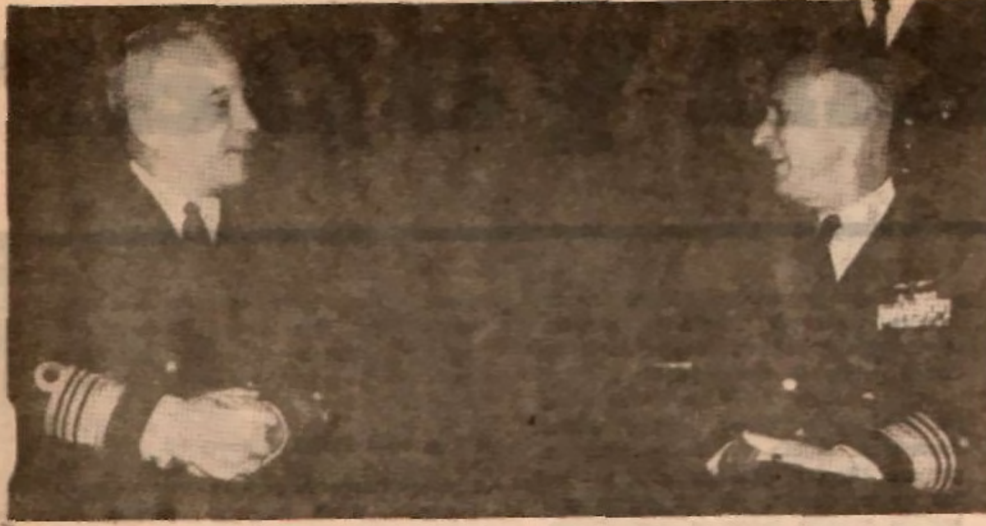
● Patlama olur olmaz gerillacılar nasıl hareket ederler?

— Fitil ateşlenmeden önce, yüzbaşı, birliğindeki gerillacıları «hazır» olmaları için ikaz eder. Patlamanın hemen arkasından meydana gelecek kargaşalık ve şaşkınlıktan da yararlanarak gerillacılar binanın dört bir yanına taarruza geçerler. İyi bir sonuç elde edebilmek için taarruzun son süratle yürütülmesi gerekir.

■

Gelecek Hafta :

Gerillacının nitelikleri

Deniz Kuvvetleri Komutanı Koramiral Celal Eyiceoğlu (solda), Amerikan 6. Filosu Komutanı ile görüşüyor.

CEVDET SUNAY - Tural'a oynadı

İRFAN TANSEL - İkincide kurtulamadı -

KANSIZ 14 AĞUSTOS İHTİLALİ !

• Kuvvet komutanlarının emekliye ayrılmalarının arkasında hangi hesaplar vardı? Tural komutanları niçin tasfiye etmek istedi? Sunay'ın bu tasfiyede rolü ne idi?

Ergin KONUKSEVER

Türk silahlı kuvvetleri tarihinde ilk defa üç kuvvet komutanının birden emekliye sevkedilmesiyle, **Cevdet Sunay - Cemal Tural - Memduh Tağmaç - Celal Eyiceoğlu** grubu, kansız **«14 Ağustos İhtilali»**ni zaferle sonuçlandırmıştır.

Öteden beri şiddet taraftarı olarak bilinen ve miting meydanlarında gericiler tarafından isminden büyük kurtarıcı olarak söz edilen Genelkurmay Başkanı Cemal Tural'ın kansız olarak başardığı **«14 Ağustos»** hareketinin nedenlerini öğrenmek için gerilere dönmek gerekmektedir.

Bugüne kadar Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel, Deniz Kuvvetleri Komutanı Necdet Uran ve son zamanlarda sembolik olarak Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na getirilen Refik Yılmaz ile Genelkurmay Başkanı Cemal Tural arasında zaman zaman beraberlik görülmüşse de, son zamanlarda tam bir anlaşmazlık başgösterdiği sık sık dikkati çekmiştir. Nihayet son günlerde sağduyularına göre hareket eden kuvvet komutanları ile Tural arasındaki anlaşmazlık ciddî bir hal almıştır.

Özellikle temmuz ayında İstanbul'da patlak veren öğrenci-polis çatışmaları sırasında Genelkurmay Başkanı Tural, hükümetin sertlik politikasını hararetle desteklemiş, **buna karşılık** kuvvet komutanları gençlere karşı zor kullanılmasına şiddetle muhalefet **etmişlerdir.**

Kuvvet komutanlarının bu tutumları, kendisinin Atatürk'ten sonra gelen en büyük komutan olduğunu her fırsatta belirtmekten kaçınmayan Tural'ın, bu komutanlıklar için yeni kişiler araması sonucunu doğurmuştur.

Deniz Kuvvetleri Komutanlığı için akla ilk gelen isim, Koramiral Celal Eyiceoğlu olmuştur. Zira, 21 Mayıs olaylarından sonra o zamanın Ankara Sıkıyönetim Komutanı Cemal Tural ile Mamak Sıkıyönetim Mahkemesi Adli Amiri Celâl Eyiceoğlu, kendi silah arkadaşlarına karşı her türlü eziyetin yapılmasında birinci derecede rol oynamışlar, bir bakıma aralarında kader birliği kurmuşlardır.

Kara kuvvetleri Komutanlığı için de, öteden beri çeşitli cuntaları yönettiği bildirilen Birinci Ordu Komutanı Memduh Tağmaç, Cemal Tural'a olan yakınlığı ile rakipsiz aday olarak ortaya çıkmıştır.

Hava Kuvvetleri Komutanlığı için **Tural'ın adayı, kendisine** mutlak itaat göstereceğinden şüphe edilmeyen Korgeneral Süleyman Tuncel'dir. Üstelik, bugüne kadar çeşitli olumsuz davranışları yüzünden alt kademe ile arasında artık kapanması imkânsız uçurumlar açılan Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel'in harcanmasının çok kolay olacağı da düşünülmüştür.

«Bu kansız bir ihtilaldir» diyen **Necdet Uran**

Ancak, Tural kendi adaylarını bu yerlere getirmekte bir takım ciddî engellerle karşı karşıya kalmıştır. Zira, Tural'a mutlak itaat edecekleri *muhakkak olan kişilerin,* kuvvet komutanlığına yükseltilmesine kıdemleri imkân vermemektedir. Nitekim, Kara Kuvvetleri'nde Orgeneral Refik Tulga'nın, Deniz Kuvvetleri'nde Oramiral Haydar Olcaynoyan'ın, **Hava Kuvvetleri'nde de İrfan Tansel'in** muavini Reşat **Mater ile** bütün havacıların **müstakbel komutan gözü ile bakıp üzerine** titredikleri **Korgeneral Muhsin Batur, ordunun en kıdemli** subaylarıdır ve kuvvet komutanlıkları onların hakkıdır.

Tural, bu ciddi engelleri bertaraf edebilmek için bir başka taktik uygulamağa karar vermiştir. Taktik şudur : **Kuvvet komutanları emekliye sevkedilmeden önce, komutanlık için sırada bekleyen Tulga, Olcaynoyan, Batur ve Mater emekliye sevkedileceklerdir. Böylece cuntanın** ***mutemed adamlarının önü*** açılacak ve kuvvet komutanları da emekliye sevkedilir edilmez yerlerine derhal onlar tayin edileceklerdir.

Fakat, Tural'ın bu taktiği kuvvet komutanları tarafından derhal farkedilmiş ve üç kuvvet komutanı oyuna gelmemek için Tulga, Olcaynoyan, Batur ve Mater'in emekliye sevkedilmelerine karşı çıkmışlardır. İşte bardağı taşıran damla da bu olmuştur.

Tural ile kuvvet komutanları arasında aşırı anlaşmazlık basına intikal etmiş ve kamuoyunu meşgul eden başlıca mesele haline gelmiştir. Ne var ki, kuvvet komutanları, bugüne kadar yaptıkları hatalar ve verdikleri tavizler yüzünden kendilerini tabanda kuvvetli hissetmedikleri için **Tural'a karşı** daha sert mücadeleye girmek cesaretini gösterememişlerdir. Örneğin, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral İrfan Tansel, kendisine yakınlığı bilinen Mürted Hava Üssü personelinin bütün zorlamalarına ve alarm durumuna geçmelerine rağmen bir türlü harekete geçmemiştir.

Bu mücadelede Genelkurmay Başkanı Tural ağır bastığı için önceki hafta üç kuvvet komutanı kendi arzularıyla emekliye ayrılmak zorunda **kalmışlardır.** Bu emeklilik işlemi basına bir nöbet teslimi gibi gösterilmiş ve o kuvvet komutanlarının *desteğiyle Cumhurbaşkanlığı* Köşkü'ne girmiş olan Cevdet Sunay'ın **«Hep beraber geldiniz, hep beraber gidersiniz»** şeklinde konuştuğu kamuoyuna yansıtılmıştır.

Oysa, üç kuvvet komutanı ile genelkurmay başkanı hiç de beraber gelmemişlerdir.

İrfan Tansel'i ve Necdet Uran'ı kuvvet komutanlıklarına **27 Mayıs** İhtilali'nden **sonra** kurulan Türk Silahlı Kuvvetleri Birliği'nin temsilcileri yükseltmişlerdir. Cemal Tural'ın askeri hiyerarşide yükselişini de bu birlik sağlamıştır. Fakat daha sonra gelişen olaylar içinde yine sessiz bir ihtilalle İrfan Tansel Hava Kuvvetleri Komutanlığı'ndan uzaklaştırılmak istenmiştir. Fakat o zamanın kuvvetli adamı Harp Okulu Komutanı Talat Aydemir duruma müdahele ederek Tansel'in kuvvet komutanlığından uzaklaştırılmasını önlemiştir. Daha sonra sabırlı bir politika izleyen Cemal Tural ise, Türk Silahlı Kuvvetler Birliği'nin dağılmasıyla Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na getirilmiştir. Tural daha sonra Cevdet Sunay'ın Cumhurbaşkanlığına getirilmesi

Öğretmen var, öğretmen var...

Selma ASHWORTH PARİS'TEN YAZIYOR

AMPLİER, Fransanın kuzeyinde, Amieno şehrine 30 Km. mesafede, iki yüz yetmiş üç (273) nüfuslu ufacık bir köy! Köy Okulunun müdürü ve tek öğretmeni Pierre'in kitaplığında bu satırları yazıyorum.

Tüm Fransız Klâsik ve modernlerinin yanı sıra neler var neler bu odada!.. Ernst Yünger'in 2 ci dünya savaşı anıları, **Anton Çehov**'un piyesleri, **Maksim Gorki** külliyatı, zenci yazar **James Baldwin**'in, Yunanlı **Kazancakis**'in kitapları... **Yaşar Kemal**'in **«İnce Memed»**! ve **Nâzım**'ın şiirlerinden Fransızca bir derleme...

Evet bütün bunlar ve daha pek çok ilgi çekici eserler, köy okulu öğretmeni Pierre Poultier'nin kitaplığında!..

Acı acı düşünüyorum, **Behzat Ay**'ı! Öğretmenlere Ceyhun A. Kansu'nun kitabını sağlık verdi. İmeceye yazı yazdı, **«Dor Ali»** gibi bir romanı dilimize armağan etti diye işinden atılan, kara kışta sürgün edilen Behzat Ay'ı...

Yazıyı yazdığım masanın üzerinde dergiler, gazeteler... **«Le Nouvel Observateur»**, **«L'express»**, **«Le Monde»** ve komünist partisinin organı **«L'Humanite»** yanyana yayılmışlar.

Pierre'in karısı Gisele'de komşu köy okulunun müdiresi ve öğretmeni. Bu yaz tatilinde 3 hafta Irlanda'da otomobilleriyle dolaştılar, balık avına çıktılar.

Behzat Ay'ın eşi de öğretmen... Acaba onlar bu yaz ne yaptılar? Kafalarını ve vücutlarını nasıl dinlendirdiler?

Pierre Poultier, Fransız öğretmeni olduğu için **insan gibi yaşamak** hakkını haiz!

Behzat Ay, Türk öğretmeni olduğu için mi çile doldurmaya mahkûm?..

Dünyanın en kutsal görevini yapan öğretmenlerimizi baskı, darlık ve dehşet altında yaşatanlar utansınlar! Şayet utanmaları kaldıysa...

MEMDUH TAĞMAÇ VE CEMAL TURAL
— Kara ordusu garantiye alındı! —

için yaptığı hizmetler karşılığı onun yerine Genelkurmay Başkanlığı'na yükseltilmiştir.

Görüldüğü gibi, kuvvet komutanlarının ve genelkurmay başkanının bu görevlere gelişlerinde bir beraberlik yoktur. Fakat yapılacak tasfiye hareketinde rolü olan Cumhurbaşkanı Sunay, bu hareketi normal göstermek için ne mümkünse yapmış, önce **«beraber geldiniz, beraber gidersiniz»** demiş, tasfiye yapıldıktan sonra da kuvvet komutanlarına ziyafetler vererek meseleyi örtbas etmek istemiştir.

Bu tasfiye hareketinden sonra kara ve hava kuvvetleri komutanları susmayı tercih ederlerken, ilk ses eski Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Necdet Uran'dan gelmiştir. Uran, **«Beni çizmeden yukarı konuşturmayın. Ama bir gün elbette konuşacağız»** demiştir.

Bu sözleri, kuvvet komutanlarının veda törenleri izlemeğe başlamıştır.

Uran, çok sevdiği arkadaşlarından biri olan Koramiral Turgut Kunter'in komutanlık görevini yaptığı Kuzey Deniz Saha Komutanlığı'nda silah arkadaşlarının kendisine yürekten tezahürat yapmaları karşısında konuşmak gereğini duymuş ve subaylara aynen şunları söylemiştir :

«Evet bizim ayrılmamız kansız bir ihtilaldir. Buna 14 Ağustos İhtilali de denebilir. Davayı kaybettik ' ayrılıyoruz. Ama Türk Milleti'nin mutluluğu için yaptığımız mücadeleye üniformamızı çıkarttıktan sonra da devam edeceğiz.»

Kalabalık bir amiral ve subay topluluğu içinde kendisine sorulan bir kaç soruyu da cevaplandıran Uran, **«Kamuoyuna hesap vermek zorundasınız. Türk Silahlı Kuvvetler tarihinde ilk defa üç kuvvet komutanı birden emekli oluyor. Bu memleketin evlâdı olarak ne zaman açıklama yapacaksınız?»** sorusuna şu cevabı vermiştir :

«Elbet açıklama yapmamız gerekiyor. Şimdi arkadaşlarıma veda ediyorum. İki gün sonra da üniformama veda edeceğim. O zaman Türk basını ile elbet karşı karşıya gelecek ve beklenen açıklamaları yapacağız.»

Uran, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na kıdem sırası gelmiş olan Haydar Olcaynoyan'ın atlanarak Celal Eyiceoğlu'nun tayin edilmesiyle ilgili bir soruyu da şöyle cevaplandırmıştır :

«Bunu yapanlara sorun. Ben şahsen bu konuda hiç sorumlu değilim. İhtilafımızın temelinde işte bu gibi problemler vardır. Resmi elbisemiz çıkarıldıktan sonra yapacağımız açıklamalarla her şey belli olacaktır. Haysiyetli insanlar politikacılara alet edilemezler.»

Silah arkadaşlarına veda etmek için gittiği Kuzey Deniz Saha Komutanlığı'nda Oramiral için bando iki defa çalmış ve eski komutan **«Uran Marşı»** ile uğurlanmıştır.

Uran'ın ziyaretiyle ilgili detaylar, halen Donanma Komutanlığı'na tayin edilmiş olan ve sırada Deniz Kuvvetleri Kurmay Başkanlığı'nda bulunan Koramiral Kemal Kayacan tarafından sık sık telefonla soruşturulmuş ve bilgi alınmıştır. Kayacan, ayrıca, Uran'ın Ankara'ya dönüşü sırasında yol üzerindeki garnizonlara uğrayıp uğramıyacağını da sormuştur.

Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nda da aynı şekilde Tural grubunun isteği gerçekleştirilmiş, Orgeneral Tulga **atlanarak** kuvvet komutanlığına Orgeneral Memduh Tağmaç getirilmiştir.

Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nda şimdilik Tural grubunun isteğine uygun bir değişiklik yapmak mümkün olamamış ve Hava Kuvvetleri Komutanlığı'na Reşat Mater getirilmiştir. Ancak, Sunay - Tural - Tağmaç - Eyiceoğlu grubunun en kısa zamanda Mater'i ve Muhsin Batur'u emekliye sevkederek Süleyman Tuncel'i Hava Kuvvetleri Komutanlığı'na getireceğine muhakkak nazarıyla bakılmaktadır.

■

Bakır madenleri emperyalizme peşkeş çekiliyor!

Önümüzdeki aylarda Samsun ve civarındaki bakır madenlerinin işletilmesi, işletilmekte olan tesislerin birleştirilmesi için bir **«Karadeniz Bakır İşletmeleri Kompleksi»** kurulacağı açıklanmıştır. Bu tesisin sahipliği, çeşitli bankaların bir araya gelerek kurdukları **özel teşebbüs** kuruluşu niteliğindeki bir anonim şirkete verilmektedir. Ereğli Demir - Çelik'teki tatlı kazançlardan esinlenen yabancı sermaye, petrol ve madenlerle ilgili sömürüsüne «bakır»ı da eklemek için uzun süre çeşitli yollardan Türk hükümetine baskı yapmış ve sonunda özellikle Uluslararası Kalkınma Teşkilâtı (AID) vasıtasıyla yapılan baskılardan olumlu sonuç almıştır.

Şimdi, AID'nin 30 milyon 500 bin dolarlık kredisi ile kurulacak olan **«Karadeniz Bakır İşletmeleri Anonim Şirketi»**nin yüzde 51 ortaklık hakkı Sınai Kalkınma, İş, Vakıflar Bankaları ile Akbank'a ait olmakta, Etibank ile Emekli Sandığı da küçük hisselerle ortaklığa katılmaktadırlar.

AID kredisi, tesis için gerekli malzemenin çoğunun Amerika'dan karşılanması, bedelinin dolar olarak ödenmesi, malzemenin Amerikan gemileri ile taşınması ve Amerikan şirketlerine sigorta ettirilmesi, taşıma sırasındaki hasar ve arızaların giderilmesi için yine Amerikan personeli ve malzemesi kullanılması şartları ile verilmektedir.

Projenin MCKEE adlı bir Amerikan firmasına ihale edileceği, sipariş edilecek makinaların da Amerika'dan getirileceği şimdiden söylenmektedir. Tesislerin ortağı olan bankaların hisseleri özel kişilere devretmeleri konusunda da şimdiden prensip kararı alınmıştır ki, bu kararla yabancı firmalara Türkiye'deki temsilcileri kanalıyla ortaklığa girebilme imkânı şimdiden hazırlanmış, hattâ gizli bir protokolla teminat verilmiştir. Ağır faizlerin de şart koşulduğu AID kredisi ile yapılacak bu tesise Etibank'ın Karadeniz bölgesi civarındaki 100 milyon liralık tesislerinin kiralanacağı da açıklanmaktadır.

Bu soygun anlaşmasını protesto etmek ilerici kuruluşların ve aydınların görevidir!

POLİTİKA VE ÖTESİ

mehmed kemal

Ne Amerikan ne Rus çizmesi..

Çekoslovakya olayları da gözümüzü açmazsa, hiç bir şeyin bizim gözümüzü açacağı yoktur. Daha olayların başgösterdiği sırada Aybar'ın verdiği demeç ortada. Ne bedeli olursa olsun ulusal bağımsızlıktan ve ulusal özgürlükten zerrece taviz verilemez. Bugün Amerikan emperyalizmine Türkiye solcuları karşı koyuyorlarsa, bu, her türlü saldırıya karşı koymak demektir. Nerden gelirse gelsin, saldırı saldırıdır.

Türkiye'nin bir Amerikan uydusu olmasına karşıyız. Emperyalizmin bir saldırı örgütü olarak gördüğümüz Nato'ya bu yüzden karşı çıkmaktayız. İkili anlaşmaların tüm karşısındayız. Bunları söylediğimiz zaman Amerikancı çevreler karşımıza nasıl çıkmışlardı. Bizler (üs) derken, onlar (tesis) demeye gelmişlerdi. Bugün anlaşılıyor. Amerikanın üsleri vardır ve ülkemizden yavaş yavaş kalkacaktır. AP li olmak, iktidarda bulunmak başka. Amerikan üslerinin Türkiyeden kalkmasını istemek başkadır. AP'ye oy veren büyük kitlenin Amerikan üslerinin gerçek anlamını bildikleri sürece, bunların ülkemizde sürgit olmasını istemelerini akla uygun bulmamaktayız. Nitekim, Amerikan filosunun İzmir'in Kurtuluş gününde İzmir'e gelmesini AP İl Başkanı da candan bir vatanseverlik duygusu içinde istememektedir. Biz sosyalist, Mehmet Karaoğlu da kapitalist tutumlu olabilir. Ama ulusal bağımsızlık ve ulusal özgürlük anlayışında yurtseverlikte bir çizgi üzerinde birleşmemize kimse engel olamaz.

Ulusal bağımsızlık savaşını verirken, ülkemizdeki her yurttaş, sosyalist, Kuvayı Miliyeci, yahut tek anlamıyla Mustafa Kemalci miydi? Yooo... Değildi. Somut olarak ülkemize emperyalist güçler girmişti, yurdumuz istila görmüştü, düşmanı yurttan kovmak ve çıkarmak zorunluğu vardı, herkes birleşmişti. Kimi çeteciydi, kimi gerillacıydı, kimi muntazam ordu yanlısı idi. Düşman bizi ezdikçe, herkes düşüncesinden (özel düşüncesinden) fedakarlık etti ve düşmanı kovmada birleşti.

Şimdi İzmir'in kurtuluş gününde, parti düşünceleri, siyasi doktrin ayrıntıları bir yana, Kordon boyu Amerikan donanma erlerinin çizmesi ile çiğnenecek midir, çiğnenmiyecek midir, mesele burda. Mehmet Karaoğlu, İzmir'i ve İzmirlileri bilir. Saat Kulesinin karşısında düşmana İlk Kurşunu atan Hasan Tahsin ve öteki şehitlerin anıtı vardır. Bu Anıt önünde Yankee'ler İzmir'in kurtuluş günü dolaşacaklar mıdır, dolaşmıyacaklar mı?

Cihat Bilgehan'ın bir demecini gördüm gazetelerde.

Sovyetlerin, Çekoslovakya'yı işgali karşısında soruyorlar gazeteciler :

«— Bizim de başımıza böyle bir şey gelir mi?

Heyecan ve olaylar tazedir, Bilgehan sıcağı sıcağına :

«— Yok bizim başımıza böyle bir şey gelmez. Bizim zamanımızda Amerika ile ikili anlaşma yapılmamıştır. Biz hükümet olarak evvelce yapılmış ikili anlaşmaları iyi neticeye götürmek istiyoruz. Amerikalılar tesisleri teker teker bırakıp gidiyorlar. Yalnız, bırakılan bu yerler Timur'un filine benziyor, ne verirseniz yiyor.» diyor.

Cihat Bilgehan'ın **«Bizim zamanımızda ikili anlaşma yapılmamıştır»** demesi, ikili anlaşmaların üstümüzdeki ağırlığının anlaşıldığını gösterir. Amerikalıların tesislerini bıraktığı sözünde hem bir doğruluk hem de bir eksiklik var. Bazı tesisleri bırakıyorlar, sayıları azalıyor, ama yeni yaptıkları tesisler daha güçlü olduğu için, bıraktıklarının yerini ziyadesiyle dolduruyor.

İzmir, Fuar dolayısıyla bugünlerde bir (Babil kulesi) dir. Eski bir deyimle 72 buçuk millet ordadır. Bunların içinde Ulusal Kurtuluş savaşımız sırasında bizimle dost olan var, düşman olan var. Ama biz düşmanı İzmir'den denize döktük. Kurtuluş törenleri yapılırken, Amerikan donanmasına mensup erler, kordon boyunda fırdolayı dönemez, dolaşamaz. Dolaştığı takdirde Amerikaya belki büyük itibar sağlar. Ama biz hacil, rezil, boynu eğik bir duruma düşeriz. Rezilliğin, hacilliğin, sosyalistliği de kapitalistliği de, Natoculuğu da Centoculuğu da, Warşova Paktıcılığı da olamaz. İçine tüküreyim, rezil hacil olduktan sonra hepsinin.

Tekrar ediyoruz. Biz Türkiye sosyalistleri, sesimizi örgütlü açık, seçik çıkarabildiğimiz, kamuoyu bize, karınca kaderince bir miktar oy verdiğinden bu yana, hep bağırmışızdır. Ulusal bağımsızlıktan ve ulusal özgürlükten yanayız. Ne yapacaksak kendi gücümüzle, kendi ulusal sınırlarımız içinde yapacağız. Kendi yağımızla kendimiz kavrulacağız...»

«— Ne Amerikan doları, ne Sovyet rublesi...»

Göz kırpıyorlar, şaka yapıyoruz kendileri gibi politik bir hileye sapıyoruz sanıyorlardı. Bu gün, bu sloganı şöyle değiştirebiliriz :

«— Ne Amerikan çizmesi, ne Sovyet çizmesi!...»

Hodri Meydan!..

İşte geliyorlar. Kordon boyunun Amerikan çizmeleri ile çiğnenmesini istemiyoruz. Dolmabahçe önünde genç kardaşlarımızın döğüştüğü, şehitler verdiği gibi yeniden verebiliriz. Şaka etmiyoruz. Ama Ulusal bağımsızlıktan yana olanlar ulusal özgürlüğü aşk gibi koruyanlar ulusal onur taşıyanlar her halde sadece bizler değiliz. AP lisi de, CHP lisi de, CKMP lisi de, MP lisi de, öteki partililer de kendilerini göstereceklerdir. Yiğidin kendini gösterme, harman olduğu gün gelmiştir. Ulusca tüm karşı koyma gününde en köklü davranışı gösterirsek, tehlikenin ne olduğunu da söyliyeyim.

Ruslar, Varşova paktı var ya, biz ona dayanarak Çekoslovakyaya girdik, diyorlar. Amerikalılar, İkili anlaşmalardan biri var ya, ona dayanarak biz zorla gireriz, derler. Diyebilirler. İşte ikili anlaşmalar böyle bir beladır. İşte Bilgehan :

«— Bizim zamanımızda ikili anlaşma yapılmadı.» derken, tereyağdan kıl çeker gibi, sorumluluktan, yani -Tanrı göstermesin- böyle bir beladan kendilerini sıyırmak istiyor. Böyle bir bela hepimizin karşı koyacağı bir beladır. Bu belaya karşı koyan Demirel Hükümetiyle beraber oluruz. Demirel hükümetine gösterilecek her Amerikan öfkesi, karşısında bizi bulur. Hiç bir fütursuzluk ve pervamız yoktur. Türkiye sosyalistlerinin kendisine nasıl bir destek olduğunu Demirel o zaman görecektir.

Ulusal bağımsızlık gülü böyle günlerde açar. Böyle günlerde bu gülün hepimizin gülü olduğunu görmiyenler somut olarak görürler. Çoktan unutur gibi göründüğümüz Mustafa Kemal'in bağımsızlık gülü yeniden kordonboyunda açmıştır. Bunun çevresinde toplanalım.

DIŞ YORUM

BiAFRA DRAMININ ARDINDAKi GERÇEK

Adisabeba'da Nijerya Federasyonu Merkezi Yönetimi ile Biafra kopma hareketi arasında görüşmeler devam ederken siyah kıtanın bu en büyük ülkesinde bir yılı aşkın bir zamandan beri bütün hızıyla sürüp giden kanlı iç savaş, batı basınının nedense birdenbire flaşlarını olaya teksif etmesiyle dünya kamuoyunun bütün dikkatini üzerine çekmiş bulunmaktadır

Gerçekten de batı basını, bir süredir yayınladığı röportajlar, dizi dizi içler acısı fotoğraflarla Nijerya dramını olanca sefaletiyle ortaya koymuş, dünyanın çeşitli ülkelerinde yardım komiteleri harekete geçerek dramın masum kurbanlarına yardım ellerini uzatmışlardır.

Ancak, Nijerya'da iç savaşa karşı çıkmak, iç savaşın masum kurbanlarına yardım etmek başka şey, olayı kaynağından saptırıp Nijerya Federasyonu bütünlüğünü parçalamaya yönelen Biafra kopma hareketini **«bağımsızlık hareketi»** olarak takdim etmek başka şeydir. Batı basınının birdenbire insancıl bir melek kesilerek bütün kötülüklerin tek nedeni emperyalizmin kirli oyunlarını örtbas etmek amacıyla giriştiği acıma kampanyasının ardında yatan gerçeğ. görmek zorundayız. Bu gerçeği halka duyurmak, sosyalistlerin görevidir.

Biafra kopma hareketi, Nijerya'nın bütünlüğünü parçalamağa yönelen yüzde yüz bir emperyalist oyunudur.

Siyah kıta ülkeleri, bilindiği gibi, İkinci Dünya Savaşı bitiminde ortaya çıkan dünya politik konjonktürü genel eğilimi doğrultusunda, çoğunca şeklen de olsa, sömürge karakterinden sıyrılarak birbiri ardından bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır. Ancak, sömürgeci güçler, hayati hammadde kaynaklarını bütünüyle elden kaçırmamak için, çeşitli yeni sömürgecilik oyunları ile siyah kıtadaki çıkarlarını yine de korumanın yolunu tutmuşlardır. Bir yandan hammadde pazarlarını elinde tutan sömürgecinin ekonomik ve politik baskıları, bir yandan etnik gruplar arasındaki çatışmaların yine eski sömürgeci takım tarafından körüklenmesiyle siyah kıta ülkelerinde politik ve ekonomik istikrarın kurulması son derece güç olmuştur. Hattâ zaman zaman, Afrika'yı bir baştan öbür uca sarsan askerî darbelerle siyah kıta, bu alanda Latin Amerika ülkelerinin geleneksel **«pronunciamiento»** larıyla boy ölçüşür duruma gelmiştir.

Bununla birlikte, Afrika ülkeleri, sömürgeci takımının bütün oyunlarına rağmen, geri kalmış ülkelerin tek çıkış yolu olarak ortaya çıkan sosyalist yönteme, belli dozlarda da olsa, sarılmışlardır. Oysa, siyah ülkelerin zenginliklerine sahip olma eğilimleri, üçüncü dünyanın etkin politik varlığı tek gelir kaynakları olan hammaddenin sömürücü takıma karşı **«değer»**ini koruma çabaları, Anglo-Amerikan emperyalizminin ve onun gölgesinde çöplenen uluslararası kapitalizmin uykularını kaçırmıştır.

Yeni sömürgeciliğin, bu gelişmeler karşısında tepkisi gecikmemiştir. Sömürgeci, dümenini bu defa etnik gruplar arasındaki rekabeti körükleyerek sürdürmeğe başlamıştır. Katanga Olayı'nda böyle olmuştur.

«Parçala ve hükmet, birliği tarümar et, öylece zahmetsiz sömür.» Bugün Afrika'da emperyalistlerin parolası budur. Nijerya 35 milyon nüfusuyla Afrika'nın nüfus bakımından en yoğun ülkesidir. Zengindir. Çeşitli etnik grupların varlığına rağmen, bağımsızlığına kavuştuğu 1963'ten bu yana bir denge ve istikrar örneği olarak ün yapmıştır.

Ancak, Afrika'nın bu talihsiz ülkesi de, yeni sömürgeciliğin oyununa gelerek ilk kez 1966'dan itibaren federasyonu teşkil eden dört büyük etnik gruptan biri olan İbo'lar General İronsi'nin liderliğinde merkezi yönetime karşı ayaklanmış ve Ahmedu Bello ve Ebubekir Tawefa bertaraf edilmişti. Bir süre sonra İronsi'nin federasyona son vermek istemesi, gerek nüfus, gerekse yüzölçümü olarak federasyonda ağırlığını duyuran kuzey bölgeleri halklarının ayaklanmasına yol açmıştı. Böylece İronsi devrilmiş, yerine Yarbay Gowon getirilmişti. İki ay sonra ekimde patlak veren bir askerî isyanda binlerce İbo'nun katledilmesi ve bir milyondan fazla İbo'nun göçe zorlanması, iki etnik grubun arasını iyice açmış ve Doğu bölgesi askerî valisi Albay Ojukwu, kuzeyi Jenosid ile suçlayarak 30 Mayıs 1967'de Biafra Cumhuriyeti adı altında federasyondan koptuğunu ilân etmişti. O tarihten itibaren Nijerya'da merkezi yönetimle Biafra kopma hareketi arasında kıyasıya bir iç savaş başlamıştır.

Merkezi yönetimin Afrika Birliği Teşkilâtı (OUA) aracılığıyla iç savaşın sona erdirilmesi yönünde yaptığı olumlu teklifleri sistematik bir biçimde reddeden Ojukwu'nun bağnaz bir milliyetçiliğin de etkisiyle federasyonun parçalanmasını isteyen emperyalistlerin oyuncağı olduğundan şüphe yoktur.

Birleşik Devletler, Batı Almanya ve Portekiz'den silâh yardımı almasına rağmen, Ojukwu, askerî plânda partiyi kaybetmiştir. İlk başkenti Enugu-nun düşmesi, federal birliklerin geçici başkentine yaklaşması, Ojukwu'yu direnmekten alakoymamıştır. Bugün Ojukwu ve perde arkasındaki ortakları son çare olarak Biafra kopma hareketini, dünya kamuoyuna iç savaşın kurbanlarını ve açlığı da kullanmayı ihmal etmeksizin bir bağımsızlık savaşı olarak takdim etmek, belki de böylece işe Birleşmiş Milletler'i de karıştırarak durumu kurtarmak peşindedirler.

Associated Press'in 27 Şubat 1968'de Nigerian Tribune'a atfen verdiği bir haberde, CIA'nın Nijerya iç savaşında **«önemli roller»** oynadığını belirtmiştir.

Nijerya iç savaşının bugünkü kanlı düzeylere ulaşmasının altında yatan temel neden **«petrol»** dür. Nijerya petrolünün üçte ikisi Biafra kopma hareketinin kapsamına giren doğu bölgesindedir. Ayrıca en önemlisi, Biafra bölgesinde bir buçuk milyar tonluk muazzam bir petrol rezervinin bulunması, başta Amerika olmak üzere uluslararası büyük sermayenin iştahını kabartmış ve iç çatışma bu andan itibaren en kanlı düzeyine yükselmiştir.

Sosyalistliğinden kimsenin kuşkusu olmayan bir Fransız gazetesi, Kongo'daki iğrenç faaliyetleriyle ün yapan Bob Denard'ın ve emrindeki krallık askerlerinin Ojukwu'nun hizmetinde bulunduğunu yazmakta ve Amerika'nın, Portekiz ve dünyanın en aşağılık ırkçı rejimini sürdüren Güney Afrika aracılığıyla Biafra'yı silah dahil her alanda desteklediğini doğrulamaktadır. Biafra bağımsızlık savaşı bu işte!

H.B.

AÇLIĞIN PENÇESİNDEKİ KARA ÇOCUK
— Emperyalizmin kurbanlarından biri —

EXPRESSEN

ONSDAGEN DEN 14 AUGUSTI

Turkarna förbjöd Karabudas reseguide "Kommunistisk agentförteckning"

Av LARS WIDDING

Tisdagen den 13 augusti

Turkar — men

İsveç'in en yüksek tirajlı gazetelerinde «Karabuda'nın kitabının yasaklanması» olayı geniş şekilde ele alınmış ve mizahi yazılara konu olmuştur.

"Karabuda„ Skandalı İsveçte tepki yarattı

GÜNEŞ Karabuda'nın İsveç'te basılıp yayınlanan «Turkiet en resehandbok» isimli turist rehberinin «komünizm propagandası» ihtiva ettiği gerekçesiyle Bakanlar Kurulu tarafından yasaklanması, İsveç'te günün konusu olmuştur. Karar, İsveç'in en yüksek tirajlı gazetelerinde ele alınmış ve bu konuda çeşitli yorumlar yayınlanmıştır.

Bu konuda yapılan yayınlardan en ilgi çekici olanı, 14 Ağustos 1968 tarihinde 520.000 tirajlı Expressen Gazetesi'nde Lars Widding imzasıyla yayınlanmış olan yazıdır. Yazıda aynen şöyle denilmektedir:

«Türk Hükümeti Karabuda ailesine karşı tekrar hücuma geçti. Bu defa ateşe hedef olan Güneş Karabuda. Kendisinin «muhtemelen» son derece tehlikeli «Turkiet en resehandbok» kitabı Türkiye'de Bakanlar Kurulu tarafından yasaklanmış bulunuyor. Stockholm'deki Türk Basın Ataşesi, kitabın yasaklanması haberini teyid etmekte, «Niçin yasaklandığını anlıyamıyorum. Herhalde arkasında başka bir sebep olmalı» demektedir.

Türkiye Büyükelçisi açıklama yapmayı arzu etmemekte, daha doğrusu telefona kadar gelip Expressen ile görüşmek istememektedir.

Bugün Güneş Karabuda'nın «Turkiet en resehandbok» kitabını sayfa sayfa okuduk ve şimdi sansasyonel bir açıklama yapabiliriz:

İlk bakışta çok tehlikesiz ve masum gibi görünen bu kitap, çok pratik ve modern bir turizm rehberini andırmaktadır. Kitap akıcı bir dille Türkiye'nin tarihçesini, memleketin muhtelif şehirlerini anlatmakta, lokantalar, camping yerleri, avcılık, resmi bayram günleri hakkında turiste bilgi vermektedir. Kitap ayrıca her yıl tekrar edilen ilginç olayları, bir fiyat mukayese cetvelini ve küçük bir İsveççe - Türkçe lugatı da ihtiva etmektedir.

Türkiye Dışişleri Bakanlığı'nca tehlikeli görünen kitabı bu kadar tehlikeli yapan nedir? Biz bunu şimdi açıklayabileceğimizi zannediyoruz. Eğer kimseye anlatmayacağınıza dair söz verirseniz, bunu size izah ederiz. Bu içine komünist propagandası sindirilmiş, gizli bir casusluk kitabıdır! Her şey bunun nasıl okunabileceğini bilmeğe bağlıdır. Türk Hükümeti için pek tehlikeli olan bu kitabı deşifre edecek anahtar tesadüfen elimizde bulunmaktadır. Şifre anahtarına göre, muhtelif sayfa ve kelimeleri atlamakla, bu masum turizm rehberi, Türk gizli mukavemet teşkilâtına gizli bir mesaj halini almaktadır.

Örneğin, 37. sayfada lokantalar hakkında bilgi verilirken şöyle denilmektedir: «LİMAN - Denizyolları işletmektedir. Lokanta yolcu salonunda bulunmakta olup Topkapı'ya karşı manzaralıdır.» Ne kadar masum görünüyor değil mi? Fakat aynı sayfada biraz aşağıda şunları okuyoruz: «REJANS — Lokantayı bir beyaz rus işletmektedir. Spesialite: Rus borç çorbası! Şimdi durum aydınlanmağa başlıyor, değil mi? Gayet tabii: Lokanta isimleri aslında Rus ajanlarının kodlu isimleridir: Ajan 007 REJANS ve Ajan 008 LİMAN. Aynızamanda lokantalar yeraltı faaliyetinin gizli buluşma yerleridir. Türk siyasi polisini böyle müthiş tehlikeli bir kitabı ortaya çıkardığı için ne kadar kutlasak azdır!»

İsveç'te en çok merak edilen konulardan biri de, Türkiye'de İsveççe bilen kaç kişi bulunduğudur. Zira Türkiye'de İsveççe yaygın bir dil değildir ve Türkiye'ye İsveç dilinde komünizm propagandası yapmak imkânı yoktur.

Üstelik, Güneş Karabuda'nın bu kitabı geçen yıl Türkiye'de Cumhuriyet Savcılığı'nca soruşturma konusu yapılmış ve içinde hiçbir suç bulunmadığı görülerek hakkında takipsizlik kararı verilmiştir.

C. Savcı Yardımcısı H. Servet Çolakoğlu'nun 1.9.1967 tarihli kararında aynen şöyle denilmektedir:

«Güneş Karabuda tarafından İsveç'te basılıp yayınlanan Turkiet en resehandbok isimli kitabın turist rehberi mahiyetinde olup Türkiye'yi turistik bakımdan tanıtıcı bir nitelik taşıdığı, kitapta âmme adına takip ve tahkiki gereken bir suç ve suçluluk hali bulunmadığı görüldüğünden... soruşturma icrasına yer olmadığına... karar verildi.»

Adli makamlarda takipsizlik kararı alan bir kitabın yürütme organı tarafından yasaklanması da ayrı bir skandal teşkil etmektedir.

"ULUSAL TÜRK SİNEMASI VE ÇIKIŞ YOLLARI" ÜZERİNE SORUŞTURMA

hazırlayan: Attilâ Gökbörü

SEZER TANSUĞ

KISA FİLM YÖNETMENİ VE SANAT TARİHÇİSİ

1. Ulusal yada mahalli sinema sorunu bir araştırma konusudur. Bu araştırmanın alanına tarihsel gelişmesi içinde görsel (vizüel) sanat yaratışı sorunları girer. Ulusal ve mahalli değerler yaratıp yaratmadıkları açısından Türk sinema eserlerinin doğru bir eleştirmesine de ancak bu türden araştırmalarla birlikte girilebilir. Bu yolda sinema sanatçısı arkadaşların çabaları (Ulusal Sinema dergisinin son sayısındaki yazılar) pek yüzeyden ve acemice olmakla birlikte ilgi çekicidir.

Ulusal yada mahalli sinema herşeyden önce bir sanat-kavrayışı, üslûp ve form sorunudur. Siyasal bir sorun değildir. Çünkü hiç bir zaman bir sanat eseri siyasal bir amaca yönelmez, ancak bizatihi kendi yapısıyla şu yada bu nitelikte siyasal olabilir. Bazan toplumun ve halkın sorunlarına kör kör parmağım gözüne, eğilmeyen bireysel yapıda bir eser başka eserlerden daha çok ulusal nitelikler taşıyabilir. Zaten ben ulusallık kavrayışına daha çok kişisel-bireysel yaratış çabalarıyla varılabileceğine inanırım. Ulusal bir destanı görüntülemek yada anlatmak hiç bir zaman ulusal bir sinema eseri yaratmak değildir, ama sinema eserinin bizzatihi kendisi ulusal bir destan niteliği taşıdığı zaman amaç gerçekleşmiş olur. Bu nitelikte bir eser yaratıldı mı bilmiyorum. Bunun dışında kentlerimiz ve köylerimizdeki her türlü faaliyetin ve görünüşün ulusal nitelikte olduğunu ileri sürenlerin de bunu ayrıca ispatlamak amacına yönelmedikleri zaman hakları vardır. Örneğin Çemberlitaş'taki halk turşucusunun ulusal olduğuna inandırılmak istendiğimiz zaman buna inanmak istemeyiz, ama onu kendiliğimizden, çok geniş ve bayağı bir anlamda ulusal hayatımızın bir parçası olarak kabul etmekten de kaçınmayacağımız doğaldır. Bu sorun böylece ele alınırsa sırf siyasal saplantıları yüzünden biribirlerini faşistlik yada emperyalist ajanlığıyla suçlayan kaşarlanmış sinemacılarla bir izci takımı niteliğindeki aydınların ne kadar çirkin bir ortamın malı haline geldikleri anlaşılabilir kanısındayım.

2. Herşeyden önce başta sözünü ettiğim gelişme sorunlarının anlaşılmasından yanayım. Bu konuda siyasal propagandaya yönelen yavanlığı asla tercih etmeyeceğim için ulusal sinema sorununun aydınlığa kavuşmasını tek tek güçlü yaratıcıların ortaya çıkıp eskileri tasfiye etmesine bağlarım. Gördüğünüz gibi benim için sorunun aydınlığa kavuşması vardır, kurulup kurulmama gibi bir sorun yoktur.

SEZER TANSUĞ

3. Ekonomik yapının değişip değişmemesi sorunu beni gerçekten yaratıcı kişilere eser meydana getirme olanaklarının açılması yönünden ilgilendirir.

4. Bu işler hiç bir zaman sansürsüz olamayacağına göre hayal kurmayı bir tarafa bırakmalıyız. Sansürler genellikle toplumsal programlara aykırı olan bölümleri keserler, ama eser usta elinden çıkmışsa geriye gene de bir şeyler kalır, hattâ belki de eksiksiz olarak.

5. Seyirci beğenisinin şartlanabilmesi için vasat teknik ve duyarlıkta eserlere ihtiyaç vardır. Bunun için de ortam farklı toplumsal şartlardır. Bu sinema sanatının büyük kütlelerle alışverişte olduğu gözönüne alınınca böyledir. Bu bakımdan ne Türk sineması örnekleri seyirciyi şartlandırabilecek nitelikte, ne de Türk seyircisi şartlanmaya elverişlidir. Bu özel toplumsal şartların özel sonucudur. Şartlanma sınırlı bir çevreyle alışverişte olan başka bir alanda, örneğin resim sanatı alanında başgöstermiştir. Öyle sanıyorum ki, gerçekte böyle bir vasat nitelik alanına mensup aydın grupları yerli sinemadan ve onun ilkelliğinden şikâyetçidirer. Gene öyle sanıyorum ki, bu aydın grupları o vasat akademik sinema ortamını yaratabildikleri takdirde gerçekten bir seyirci şartlanmasına da sebep olabilirler. Toplumsal eylemin şartlandırma çabası da zaten buna paraleldir.

6. Bunu soru 3. de cevaplandırdığımı sanıyorum.

7. Bu ağaç bile oldu ama ne var ki meyvaları tatsız.

8. a) Bu Batı sineması sorunu ancak elde ettiği kuramların öğretimi bakımından ilgi çekicidir. Ümid edilir ki böyle bir öğretim aşağılık duygusundan ötede eleştirel ve daha da ötesinde hesaplaşır bir tarzda ele alınır. Batı ülkelerinde sinema öğrenimi görmüş arkadaşların hemen tümünü tanırım. Herhangi birinin bu eleştirici güce sahip olduğundan kuşkuluyum. Batı sinema kültürünü sindirmek diye bir lâf olamaz. Öğrenimin verilerine direnmemekse bu ülkeye zarardan başka hiç bir şey getirmeyebilir.

b) Yabancı ilkeler pek o kadar kullanışlı değillerdir.

9. Bunu da soru 1. de cevaplandırdım.

ÜSTÜN BARIŞTA

KISA FİLM YÖNETMENİ

1, 2 — Sinema öncelikle bir sanattır. Türk sineması, beş-on deneme dışında, bu konuya eylemde hiç eğilmemiştir. Sinema olayının özü, yani sinemanın bir sanat olduğu bir kenara itilerek Türk Sineması yarım asırdan beri «canlı fotoğraf» çekmiştir. Oysa sinema bilindiği gibi «canlı fotoğraf» değildir.

Öncelikle, Ulusal Türk Sinemasından anladığım «Ulusal Türk Sinema Sanatı» dır. Ancak sanat değerlerine sahip bir sinema ülkemizde Ulusal Sinema olabilir. Böyle bir sinema da toplum gerçeklerini, ülkemiz insanının gerçeklerini doğru ve samimi bir şekilde, özde ve şekilde yeni değerler içinde, sinema sanatına sadık kalınarak gerçekleşebilir.

Ulusal Türk Sineması kavramı aynı zamanda politiktir, yani Ulusal Türk Sineması - politik bir sinema olacaktır -politika yapan değil-. Çünkü, -daha çok iç ve dış sömürü altında olan veya sömürüden yeni kurtulmuş ülkelere özgü olan Ulusal Sinema :

— devrimcidir,
— gerçekçidir,
— savaşçıdır,
— bağımsızdır.

Bütün bunları ülkemizin şu anda içinde bulunduğu somut şartları ve gerçekleri zorunlu kılmaktadır. Ayrıca sanat da tarih boyunca herzaman devrim-

PEYAMİ - NÂZIM ÇATIŞMASI

Nâzım Hikmet'in Polemikleri

● Geçen yıl yazdığı «Nâzım Hikmet Dosyası» adlı eserle yakın tarihin en korkunç adaletsizliğini belgelere dayanarak açığa vuran arkadaşımız KEMAL SÜLKER, bu defa da büyük Türk şairinin polemiklerini yansıtan yeni bir eser yazmıştır. «NÂZIM HİKMET'İN POLEMİKLERİ» adını taşıyan ve gelecek hafta ANT YAYINLARI tarafından yayınlacak olan bu eserinde büyük şairin egemen sınıfların hizmetindeki yazarların ihanetlerini gerek nesir, gerekse şiirle nasıl ortaya koyduğu kendi yazılarından örneklerle açıklanmaktadır.

Abdülhak Hâmid, Mehmet Emin, Yakup Kadri, Ahmet Hâşim, Hamdullah Suphi gibi devrinin en büyük yazar ve şairlerine meydan okuyan ve «putları kıran» Nâzım Hikmet'in en ilgi çekici polemikleri, şüphesiz, Peyami Safa ile yaptığı kalem kavgalarıdır.

Aşağıda, Nâzım Hikmet'in Peyami Safa'ya verdiği bir cevabı sunuyoruz. Bu cevap, binlerce Peyami'nin, binlerce jurnalcinin Bâbıâli'de kol gezdiği bugün de aynı önemi taşımaktadır:

«Peyami, sosyal bakımdan şayanı dikkat ve arsıulusal bir tiptir. Çünkü onun sürülerle benzerine, sade Türkiye'de değil bir çok büyük Avrupa şehirlerinde de rastlanır. Ve onlar, yâni Peyami ve benzerleri, sosyal temelleri çürümüş bir cins küçük burjuva münevverliğinin marka malı olmuş öyle nümuneleridir ki ideoloji bakımından karanlık bir çıkmaz içinde çırpınır dururlar.

Tabii bunları Peyami'yi şahsen tahkir etmek için söylemediğimi anlarsın. Bir doktorun bir hasta için veremdir demesi, nasıl onu tahkir sayılmazsa, Peyami'nin bu sosyal hüviyetini anlatmak da öylece hakaret ve küfür değildir.

Hem Peyami'nin teşhisinde ileri sürdüğüm bu iddiayı isbat için şu son vesikayı bir kerre gözden geçirmek kâfidir. Çünkü o yazıda marka malı olmuş küçük burjuva münevverliğinin, karakteri ve düşünüş hususiyetleri gün gibi meydana çıkmaktadır.

İlme dayanan herhangi bir sosyoloji kitabı bize der ki :

«Mütereddi küçük burjuva münevverliğinin en dikkate değer hususiyetlerinden birisi, nazariyede dehşetli reybi ve septik görünmeleridir. Fakat bunlar hayatta nazariyedeki reybiliklerine rağmen maddi çıkarları mevzuubahs olunca çok pratiktirler, ve böylelikle de yaşayışlarında hayli derin tezatlara düşerler.»

İşte o söylediğim yazıda, bu karakter hususiyetlerinin bir çok misallerini bulabilirsin. Meselâ tetkik ettiğimiz bu tip diyor ki :

«Ben herhangi bir fikre taassupla bağlanarak şahsiyetlerini kaybeden bütün sürü adamlarını kasdettim.»

O, bu satırlarıyla da, nazari septikliğini bir defa daha ortaya atmış oluyor : Âlâ, güzel... Ancak, diğer taraftan biz biliyoruz ki, herhangi bir fikre taassupla bağlanmanın, insanı bir sürü adamı haline soktuğunu söyleyen bu tip, meselâ masonluk fikrine ve idealine kör bir taassup ve müthiş imanla bağlanmıştı, ve bu bağlantı o kadar ileri varmıştı ki, bir mason locasına girebilmek için üç defa eşik aşındırıp, üç defa reddedilmeyi bile göze almıştı. Ana akideleri malûm, hudutları çizilmiş, nizamnamesi mazbut ve matbu olan Maşrıkı Âzam ideolojisine bu kadar taassupla bağlanmak, onun âzası olmak idealini bu derece benimsemek, sürüye istida verip sürü adamı olmak istemek değildir de nedir?

Ve şimdi, sorarım sana, bu tipin nazariyesiyle pratiği, yani düşüncesiyle hareketi arasındaki tezat; masonluktan maddi bir çıkar umınasından başka neye atfedilebilir ki?

Sonra aynı satırlarında, dikkate değer bir başka nokta da var. Tetkik ettiğimiz bu tip **«Herhangi bir fikre bağlanmak»** demiyor, ortaya taassup kelimesi sokuyor ve **«herhangi bir fikre taassupla bağlanmak»** diyor. Böylelikle de pratik dehasını göstermiş oluyor.

Mütereddi küçük burjuva münevverleri, şöhret ihtiraslarını ve maddi refahlarını doyurmak uğrunda en aşağılık vasıtalara başvurmaktan çekinmezler. Nitekim tetkik ettiğimiz bu tip, aynı vesikada, bize bunun misalini de veriyor. Bugün yanında çalıştığı bir maşmuharirden (yani M. Zekeriya'dan) sitayişle bahsediyor. Fakat az aşağıda aynı muharririn mazisini, onun vaktiyle çıkardığı mecmua için şu satırları yazarak jurnal ediyor :

«Resimli Ay, putları yıkıyoruz, se-

...si altında nasyonalistlere taarruza başladı!»

Eğer kös dinlemiş bir adam olmasaydım, onun jurnalcılığını, aynı yazı içinde bana ait olan bazı satırlarla da ispat ederdim. Fakat ben onun, fazla delile ihtiyaç göstermiyecek kadar malûm olan bu tabiatını, bilmem kaçıncı defa isbatı lüzumsuz sayıyorum. Ve bu itibarla bizim küçük burjuvanın bir başka hususiyetine geçmeyi tercih ediyorum.

Gene aynı yazıda düştüğü tezat çeşitlerini anlamak için evvelâ şu cümleye bak! Bunda diyor ki :

«Nâzım şiirlerini okudu. Ve gözlerinde zındandan kalan rütubet, bir fikir için, eziyet çeken her gencin lâyık olduğu büyük sevgiyi, alkışı ona kazandırdı.»

Şimdi bir de yirmi satır aşağıda yazdığı şu cümleye bak :

«Nâzım fikirleri için değil, kendi istediği için takip edilmiştir.»

Beğendin mi? Bir cümleye göre Nâzım Hikmet, bir fikir için eziyet çekmiştir. Öteki cümleye göre ise, bir fikir için eziyet çekmemiş, eziyet çekmek için bir fikir sahibi olmuştur.

Böyle perhiz, böyle lahana turşusu görmüşlüğün var mıydı?

Tetkik ettiğimiz tipin hususiyetlerinden biri kendi zaaflarını başkalarında görmek isteyişidir. Bu tıpkı, bir esrarkeşin, etrafındaki ayıkları da kendi halinde görmeye çalışarak teselli bulmaya çabalayışına benzer. Eğer Peyami, bu ithamıyla sadece kendi zâfını başkalarında da görmekle teselli bulmaya çalışsaydı ben cevap olarak :

— Eğer Nâzım Hikmet, Peyami'nin iddia ettiği gibi unutulmaktan korkan bir şöhret hastası olsaydı, bir müstear adla mütevazi bir geçim teminini tercih etmez, adını Peyami Safa kadar ibtizale uğratırdı, der ve geçerdim.

Fakat o, Nâzım Hikmet için yazdığı bu satırları, Nâzım Hikmet'in gölgesi olan Orhan Selim'in, bundan üç hafta evvel bir gazetede, Peyami Safa'ya koyduğu teşhisten çalıyor. Çünkü tetkik ettiğimiz bu tip, fikri ve maddi sahadaki kendi küçük mülkiyetine dört elle sarılır. Fakat başkalarının fikirlerini Cingöz Recai taktikasıyla çalıp çırpmaktan çekinemz.

Bu tetkik ettiğimiz tip yine aynı yazısında diyor ki :

«Polisin Nâzım'ı takip etmiş olduğu malûmdur. Fakat kasketini, ceketini, göğsünü ve pantalonunu, çarpık omuzlarını, ayrık bacaklarını kendi aleyhine birer jurnal olarak kullanmak isteyen Nâzım da «illâ beni yakalayacaksın» diye polisin peşine düşmüştür.»

Dünyanın hangi yerinde ve hangi polisi, insanı kasketi, ceketi, göğüsü, pantalonu ve bacakları için takib eder?

Bilir misin ki, her şeyde, irili ufaklı provokatörler, geniş mânasıyla fitne fücurlar ve casuslar, bizim bu tetkik ettiğimiz tipin, Peyami Safa'nın benzerleri arasından çıkar. Eğer biz Peyami'nin bu tarafını göz önüne alacak olursak, ben derim ki, Peyami, bir ihtisas mahkemeleri kaçağı müteredddi provokatördür. Ve bu müteredddi fitnenin maskesini alaşağı etmek, onun korkunç içyüzünü, bulaşık hastalıklar müzesindeki bir ibret levhası gibi ortaya çıkarmak zamanı gelmiştir.

Ben bu işi, parmaklarımın ucunda derin bir tiksinti duyarak yapacağım. Bunu yapmak, dostlarımı bu sinsi hastalığın şerrinden kurtarmak için lâzımdır.

Peyami'nin bu tarafını izam ediyorum sanma. Ben, provokasyonların çeşidine düşürülmüş, provokatörlerin, fitnelerin envaını görmüş bir adamımdır. Bu böyle olduğu halde, zaman oldu ki, Peyami beni bile kandırabildi. Arkadaşlığıma bir casus gibi girebildi. Peyami'nin, bu insanlar arasında gizli bir cüzzamlı gibi dolaşan Bâbıâli Lavrensi'nin boynuna bir çıngırak takmak lâzımdır ki, onun her dostluğa bir hafiye kulağı gibi açılmış yüreğinden sakınabilelim.

Ben bunları, Peyami'nin boynuna bu çıngırağı takmak için söylüyorum. Yoksa emin olabilirsin ki, şahsen Peyami'ye karşı içimde bir klinik hastasına karşı duyulan o acayip merhametten gayrı bir şey yoktur.

Provokatörlerin, casusların, fitnelerin hayatlarını, üstünkörü gözden geçirmiş olanlar bile, bilirler ki, bu siyaset kuklalarını kullanan tek bir el, tek bir ip, bir tek değnek vardır : şahsi menfaat!.. Topunun arasında bir tek müşterek hususiyet vardır : Ruhi dalalet. Ve hepsinin tek bir sonu vardır: Keyif verici zehirlerin elinde karanlık mazilerini unutmaya çalışarak ölmek..

Ne yalan söyleyeyim, her şeye rağmen, bizim Bâbıâli Lavrensi'nin böyle bir sondan uzak kalmasını isterdim. Böyle bir sona çok yaklaştığı zamanlarda onu kurtarmak için, onun o karanlık muhitine bile girmeği göze alarak elimden geleni yapmışımdır. Şimdi bunu bir nankörün ayıbını yüzüne vurmak için söylemiyorum. Peyami'de, kendine iyilik eden elleri ısırmak itiyadının çok eski zamanlardan başladığını biliyorum bugün...

Peyami'de, fitne fücurluk, provokatörlük illeti **«provokasyon için provokasyon!»** mertebesine çıkmıştır. Provokatörlük onun ruhuna işlemiştir. Peyami, bizim küçük burjuva yazıcılığında zina ve keyif verici zehirler edebiyatının mucididir. Halbuki bu yoldaki bütün fikri çalışmasına rağmen eserlerinde bir zina ve keyif verici zehirler kahramanı değil, karanlık işler gören bir serseri tipi yaratabilmiştir : Cingöz Recai.

Bütün bir «yüksek» zina edebiyatının numuneleri olan eserleri işportaya düştüğü halde, bütün öteki romanlarından tek bir karakter ve şahsiyetin bile ayakta kalamamasına rağmen «Cingöz» hâlâ bile ayakta kalamamasına rağmen «Cingöz» hâlâ yaşıyor. Cingöz hâlâ Peyami'nin gelir kaynağı oluyor. Bunu eli kalem tutan bir provokatör ruhunun edebiyat sahasındaki veriminin hususiyetini göstermek için söylüyorum. Yoksa, o biçare serseri Cingöz'ün ekmeğine mani olmak için değil!..

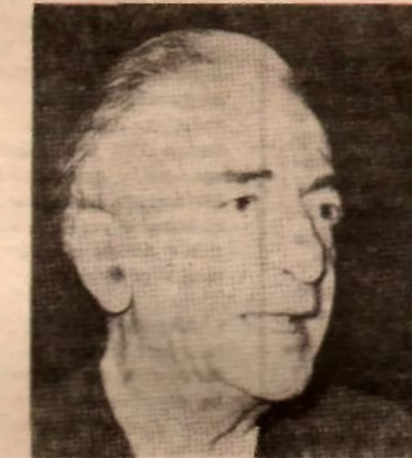
Demiştim ki : Onun düşüncelerini, görüşlerini ve bütün bir hayat akışını idare eden tek bir dümen vardır : nefsi, nefisi azizi, şahsî menfaati.

Şimdi bu iddiamı ispat edeyim :

Peyami'nin Bâbıâli Caddesi'ne düştüğü andan bugüne kadar geçen fikri hayatını tetkik edersek şunu görürüz : O boyuna sağ ve sol arasında bocalamıştır. Bir kapıya kapılandığı, cebi para gördüğü müddetçe sağa gitmiştir. Her kapılandığı kapıdan koğuluşunda, her maddî sıkıntıya düşüşünde sollaşmıştır. Fakat sağa gittiği zamanlar, sola karşı provokasyonlar tertip eden üstad, en sollaştığı vakitlerde bile sağı kollayacak kadar kurnazlık göstermiştir.

Peyami Safa'nın, insanlar ve fikirlerle olan bu müteredddi münasebetini, bir misalle anlatayım :

Zamanı evâildeki dostluğumuz sıralarında Peyami maddi bir sıkıntı içindeydi. Bu maddi sıkıntı onu sola doğru itiyordu. Bu itiş, günün birinde öyle bir haddi buldu ki, Peyami şahsen bana : **«Ben senin hatırın için**

PEYAMİ SAFA
- Bir provokatör! -

marksist olurum!» demekten çekinmedi. Ben bu hatır için marksist olmanın garabetine şaşmaktan kendimi kurtaramamıştım ki, o sıralarda, Moskova'ya giden bir heyetin arasında Yakup Kadri de davet edildi. Moskova'da yapılan bir davetin içinde Yakubun bulunup kendisinin bulunmayışına, Peyami, o kadar sinirlendi ki, her nedense, hem bana kızdı, hem de marksizme yeni baştan düşman oldu.

Peyami'nin o kara günlerinde benimle yaptığı dostluk, **«hatır için marksist olmak»** temayülleri, benim **«bir yere»** sırtımı dayamış olduğumu tevehhüm etmesiyle başlamıştı. Ve sonra, bana düşmanlığı da bu vehmin bir hakikat olmadığını anlamasıyla tebellür etti. İşte, bugüne kadar, Peyami'nin, bende affedemediği şey onu böyle bir sukutu hayale düşürüşümdür

Peyami, her provokatör gibi, provokasyon ağının iplerini yalandan, ilmiklerini iftiradan örer. Ve bu ağa düşürmek istediklerini iğzab ederek, sinirlendirerek kışkırtmak ister.

Ben ne karanlıkta gerilmiş iplerini gördüğüm bu ağa düşecek kadar toyum, ne de bir provokatöre karşı

NÂZIM HİKMET
- Usta bir polemikçi -

bir fikri, hele kendimi yazıyla müdafaa edecek kadar sersem ve gülünç.

Çünkü bilirim ki, provokatörlerle konuşulmaz, provokatör teşhir edilir. Yalnız yine onu teşhir için, şunu söylemek isterim :

Peyami, bir yazısında, bazı gençlerin, kendisine beni şikâyet ettiklerini yazıyor

Bunun doğruluğuna bir dakika olsun inanmak istemem. Çünkü, bana yakın olduklarını söylediği bu gençlerin, beni bir provokatöre çekiştirmeleri için onların da aynı provokasyonda Peyami'nin şerikleri olmaları lâzım gelir. Provokatörün hemdemi provokatör gerektir. Ve benim tanıdıklarım arasında Peyami'ye hemdem olabileceklerin sayısı parmakla sayılacak kadar azdır. Her provokatör gibi, Peyamı de dehşetli korkaktır. Bu bizdeki zina ve keyif verici zehirler edebiyatının mucidi, Bâbıâli Caddesi'nde, «bir daha kuvvetlisine» güvenmeden tek bir kavga yapmamıştır. Böyle bir arka bulamadığı zamanlar da ise, etrafa dalkavukluk ederek karanlık işi örtbas etmek ister. İşte bunun içindir ki tam şu sıralarda Peyami'nin bazı genç sanatkârları ve eski şiir ustaları için yazdığı methiyeler boşuna değildir.

Dostlara şu tavsiyelerde bulunmağı bir vazife bilirim :

Üç kişi bir yerde oturmuş konuşuyorsunuz. Mevzuunuz havaların fena gittiğidir. Eğer karşıdan onun sökün ettiğini görürseniz, susun! Peyami geliyor!

Bir matbaanın penceresi önünde duruyor, caddeye bakarak dertleşiyorsunuz. Eğer kaldırımın üstünde onun gölgesinin düştüğünü görürseniz susun! Peyami geliyor!

Bir meclistesiniz. Kapı açıldı. O içeri girdi. Susun! Peyami geliyor!..

Bâbıali Caddesi'ne düşen her gencin ilk öğrenmesi lâzım gelen bir parola vardır : Susun Peyami geliyor!»

... gerçekçi, savaşçı ve bağımsız olmuştur.

Ulusal Türk Sineması sadece «iç nedenlerin» yeni bir bilinç altında ortaya çıkardığı yeni bir sinema kavramı da değildir. Sorunun analizi ve ileriye dönük hipotezi somut bir «ulusal» bilinç içinde yapıldığı zaman ortaya bir «Ulusal Sinema» kavramı çıkıyor. Bununla beraber «Ulusal Sinema», dünya devrimci sinema hareketinin de bir parçası, bir gücüdür. Sinema, diğer sanatlara nazaran çok daha ağır koşullar içindedir bu gün dünyada.

Herşeyin sonunda ise ancak şu söylenebilir : sanatçı savaşını sanat adına yapar.

3 — Türkiyenin bütün ekonomik yapısı değişmelidir.

4 — Sansür kurulunun çalışma tarzı Ulusal Türk Sinemasının kurulması için mevcut dış engellerin en önemlilerinden biridir. Ancak bütün suçu sansüre yüklememek gerekir.

5 — Türk Sinemasında beğenisi şartlandırılmış seyirci sansürü tabii ki vardır. Yıllardan beri yapılagelen halka karşı filmlerin çabası boşa geçmemiştir. Sonunda, minareye kılıf uydurma cinsinden **«halk böyle bir sinema istiyor»** diye bir de formül bulunmuştur. Fakat seyirci, yani halk ne kadar yabancılaştırılmış olursa olsun, yığınların bilinç altı direnme gücü, sonunda bilinçli bir direnmeye dönüşecek ve seyirci de gerçek sinemasına kavuşacaktır.

6 — Ulusal Türk Sineması, sinemamızın bugünkü ekonomik yapısının «göbeğinde» gelişemez kanımca. Çünkü, aksi halde böyle bir durum, devrimci ve ilerici bir duyarlığın, tutucu ve gerici bir zihniyetin ekonomik - politik baskısı altına girmesi olur ki, bu da hemen yok olması demektir. Kanımca gerçek bir Ulusal Sinema, toplumun genel ekonomik yapısının değişimi içinde kendi yeni ekonomik yapısıyla kurulup gelişebilir bir bütün olarak. Fakat, bütün sanatlarda ve devrimci fikirlerde olduğu gibi, burada da sanatçı, önce sosyal - ekonomik koşulların değişip, yapıtını gerçekleştirebilmek için ortaya uygun bir ortamın çıkmasını beklemiyecek, ne yapıp yapıp, ya piyasanın bazı zayıf noktalarından faydalanarak, yada piyasa dışı büyük çabalar göstererek ekonomik imkânlarını sağlayıp eserini verecektir. Kısa filim alanında şu anda Türkiyede ikinci yolda mütevazı yapıtlar verilmektedir.

7 — Ulusal Türk Sineması son yılarda ilk filizlerini vermeye başlamış görünüyor. Bu filizlerin ilerde ne derecede güçlü ağaçlar olacağını ancak zaman gösterecektir. Şimdi söyleyebileceğim yegane şey, Ulusal Türk Sinemasının ekilmiş sağlam «düşünsel» tohumlara sahip oluşudur. Kanımca, bu tohumlar en ümit verici filizlerini başlangıçta kısa filmlerle verecektir. Kısa filmlerin Ulusal Türk Sinemasının bir hazırlık okulu olacağına inanıyorum.

8, a — Kültür ve sanat sınırlar ötesidir. Ortaya çıktıktan sonra bir sanat kültürü bütün insanlığın kültürü, sanatı, malı olur, özellikle de genç kuşak sanatçıları için dünya sanat yapıtlarını, hangi toplumdan gelirse gelsin, hissetmek ve incelemek zorunluluğu vardır. Elbette ki bir sanat kendi toplumunun bir gerçeğidir. Ulusal Sinema kendi toplumunun gerçeklerini, insanını gösterecektir. Ama, göstereceği o insanın gerçeği, dünyası bütün bir insanlığın gerçeği ve dünyası olacaktır.

b — Devrimci bir Türk sinema sanatçısı için yepyeni anlatım ilkeleri söz konusu olabilir ancak. Devrimciliği öngörür bunu. Aşı yapar şekilde benimsenen bir takım sanat ilkelerini sanatçı reddetmek zorundadır.

9 — Ulusal Türk Sinemasına bütün sanat dallarının ve kültürümüzün devrimci ve dinamik kalmış bütün unsurları faydalı olabilir. Ancak **«yeni bir sinema»** için yeni değerler söz konusudur devrimci bir tavır içinde. Ulusal Türk Sineması için görebildiğim yegane kaynak **«hayat»**tır. Ama yaşayan, ileriye yönelmiş bir hayat. Ölmüş, geride kalmış bir hayat değil.

BÂBIÂLİ BASININDA İNANÇ TİCARETİ!

SON Çekoslovakya Olayları dolayısıyla Bâbıâli basını görülmemiş bir hışımla ve şiddetle Sovyetler Birliği'ne en ağır hücumları yöneltmiştir.

Gerçekten de, şekil olarak Sovyetler Birliği'nin Çekoslovakya'yı işgal etmesi kınanması gereken bir harekettir. İnsanlığın mutluluğunu ve özgürlüğünü, ülkelerin bağımsızlığını içtenlikle savunan herkes, Sovyetler'in tutumu karşısında şüphesiz tepki gösterecektir. Ancak, bizim Bâbıâli basınının tepkisi, hizmetinde bulundukları egemen sınıfların gönlünü hoş etmek gayretinin bir tezahürü olmuştur. Egemen sınıfların hizmetinde olduğunu açıkça belirten sağcı gazeteler, Amerikan emperyalizminin dünyanın dört bucağında işlediği cinayetlere, giriştiği saldırılara tek kelime ile karşı çıkmazken, hattâ bu alçakça saldırılara alkış tutarken, Sovyetler'in tutumu karşısında birdenbire istiklalci ve hürriyetçi kesilmişlerdir. Çekoslovakya olayları için manşet üzerine manşet atarken, 30 Ağustos'un yıldönümünde Türkiye'ye gelecek olan 6. Filo'nun küstahça ziyaretinden tek kelime olsun söz etmemişlerdir.

Solda bilinen gazeteler ise, kendilerinin «komünist» olmadığını ispatlama ve temize çıkma gayreti içinde Sovyetler'e saldırmakta sağcı gazetelerden de ileri gitmişlerdir.

Gönül isterdi ki, en büyük harflerle «Olmaz böyle şey!» diye manşet atan sol okuyuculu gazetelerimiz, bir Kuzey Vietnam'ın bombalanması, bir 6. Filo'nun İstanbul ve İzmir limanlarına asker çıkartması, Teknik Üniversite'nin basılması ve milliyetçi bir gencin öldürülmesi karşısında da aynı tepkiyi göstersinler ve gerçekten bağımsızlık kavgası verdiklerine herkesi inandırabilsinler!

Bâbıâli'de bu tek yanlı suçlama yarışı sürüp giderken ayrı uçlarda görünen iki gazetenin aynı konuda ve aynı gerekçelerle açtıkları kampanya da, hayli eğlendirici gelişmeler göstermiştir.

Tamamen ortaçağa özgü bir şeriat düzenini gerçekleştirmek amacıyla yayın yaparak cahil kitleleri sömüren Bugün Gazetesi ile, Çetin Altan'a yazı yazdırarak solcu okurları elde tutmaya çalışan Akşam Gazetesi aynı günde feryadı basmışlardır: **«İlan alamıyoruz! Baskımız, dağıtımımız sabote ediliyor!»**

Bugün Gazetesi'nde Mehmet Şevki Eygi okurlarına hitaben yayınladığı **«Rapor»** başlıklı yazıda **«Gazetemizin masrafları artmış, gelirleri azalmıştır. Gelirlerin azalış sebebi: Hususi ilânlarımız ayda 75 bin liradan 28 bine düşmüştür. Yahudi, mason ve mutin azınlık firmaları bize ilan boykotuna girişmişlerdir. Bundan başka bazı müslüman firmalar bize verdikleri ilanları kesmişlerdir. Gazetemize hususi ilan veren müesseseler gayet mahduttur. Listelerini yapmağa hacet yok. Hergün çıkan birkaç ilâna bakmak kâfidir. Hususi ilân miktarını çoğaltmak için yeni bir tarife tatbikine başlıyoruz. Bu fiyatlarla da bize ilan vermezler, daha az satan gazetelere daha yüksek tarifelerle ilan verirlerse, biliniz ki gazetemizin dâvasının düşmanıdırlar. Aylık hususi ilan miktarını 150 Bin Lira'ya çıkartamazsak, gazetemizi istikrarlı bir hayata kavuşturmak zor olacaktır»** diyerek okurlarını, Bugün'e abone olmağa, ilân sağlamağa çağırmıştır.

Akşam Gazetesi ise Bugün ile hemdert olarak şöyle yakınmıştır: **«Bugün Türkiye'de tirajı ile orantılı olarak tek ilân almayan gazete Akşam'dır. İktidar güçleri bu sonuç için hergün yeni pazarlıklara girmektedirler. Akşam'dan defalarca daha az tirajlı olan gazetelere devlet eliyle iktisadi devlet teşekküllerinin ilânları yağdırılmakta, AKŞAM kendisinden defalarca az tirajlı olan iktidara yakın gazetelerden daha az ilân almaktadır.»**

Ve birinci sayfadan kampanya açılmıştır: **«Akşam'a 75 lira ile bir yıllık abone olunuz. Akşam Gazetesi'nin bağımsız ve gerçek kavgasını devam ettirebilmesi için şu anda 20 bin aboneye ihtiyacı vardır.»**

Çetin Altan da, sosyalistlere seslenerek bu kampanyaya katılmıştır: **«Gazetenin yeni makine getirtecek imkânları yoktur. Daha doğrusu ilan politikası çok satan gazetelere dönük olarak değil, az satsa da keyfe uygun olan gazetelere dönük olarak fikir özgürlüğüne karşı gizli bir baskı aracı diye kullanıldığı için Akşam bu imkâna kavuşamamaktadır. Ne bahasına olursa olsun, AKŞAM çıkmalıdır. Sosyalist yazarların sesi, perde arkası komplolarla kısılmamalıdır. Bunun için de okuyucuların AKŞAM'ın bir yıllığına 75 Lira göndererek abone olmaları yetmektedir.»**

Aslında, bu abone kampanyasının da, okuyuculardan para sızdırmanın yeni bir yolu olduğunu Akşam'ı devamlı okuyanlar farketmişlerdir. Zira Akşam'dan daha solda ve daha tutarlı yayın yapan gazeteler, meselâ bir Cumhuriyet böyle feryad etmemektedir. Üstelik, Akşam'da Çetin Altan'ın fıkralarından başka solculukla bağdaşacak hiçbir yayın kalmamıştır. Gazete en âdi sosyete dedikodularıyla, işadamlarının özel hayatlarına övgülerle, politik haberlerden çok spor haberleriyle, çıplak kadın resimleriyle doldurulmakta, sosyalistlikle bağdaşmayan, hattâ sosyalistleri suçlayan yorumlara sık sık yer verilmektedir. Unutulmamalıdır ki, bugün Sovyetler'in Çekoslovakya'yı işgaline şiddetle karşı çıkan Akşam gazetesi, bir süre önce TİP Lideri Aybar'ı Amerika'nın Vietnam'da işlediği suçları yargıladığı için «Snobizm»le suçlayacak kadar ölçüyü kaçırmıştır.

Akşam'ın «ilân - abone» diye feryadı bastığı gün iç sayfalarında Amerikan - Türk Ticaret Bankası'nın ilânı ve başka banka ilânları da gözden kaçmamıştır. Kaldı ki, Akşam'ın bunun dışında başka özel gelir sağlama metodları da vardır. Akşam geçenlerde **«tenzilâtlı kumaş satışı»** adı altında bir kampanya açmış ve kredili olarak aldığı kumaşları onbinlerce okuyucusuna piyasa fiyatı üzerinden peşin para ile satarak milyonlarca lira bloke etmiştir. Bunu, arka arkaya düzenlenen alafranga ve alaturka eğlence programlarında okuyuculara 40 Lira'ya kadar bilet satarak yüzbinler kazanılması izlemiştir.

Akşam patronları bu defa Çetin Altan'ı da kampanyaya sokarak solcu okurların inançlarını istismar etmek suretiyle 1,5 Milyon Lira birden vurmanın hesabı içindedir. Çünkü, günlük bir gazeteye abone olan okuyucu, gazete eline piyasadan çok daha geç geçeceği için bu parayı sırf gazeteye yardım etmiş olmak için verecek, kendisi gazetesini yine piyasadan almağa devam edecektir. Akşam'ın sahipleri de böylece hiç yoktan yeni milyonlar kazanmış olacaklardır. Tıpkı ümmetçi Mehmet Şevki Eygi'nin ilân baskısından dem vurup dini inançları istismar ederek rotatif sahibi olması gibi...

Bu aldatmalar, sosyalistlerin kişisel mülkiyet dışında bir kooperatif kurarak ilan dilenciliği ve eğlence prodüktörlüğü yapmayan sapına kadar sosyalist kendi öz gazetelerini yayınlayacakları güne kadar devam edecektir.

Umûmen tebrikat !

Bugüne kadar düğün, nikâh, nişan ve sünnet cemiyetleri için lûtfedilip gönderilen dâvetiyelere cevap veremediğim ve sahiplerine tebrikatta bulunamadığımdan dolayı dâvet sahibi okurlarımdan helâllık ve özür diler, içinde bulunduğum vaziyetten dolayı bu hatamızı nazar-ı müsamaha ile karşılamalarını istirham eder, umûmen tebriklerimi bildiririm.

Selâm Hüdâ'ya tâbi olanlara...

ŞULE YÜKSEL ŞENLER

(Bugün — 22.8.1968)

Amerikan Yobazı !

Amerika olmasa dünyanın hali ne olurdu? Çekoslovakya'ya giren kuvvetler çoktan Batı Almanya'ya girmişti. Türkiye geceli gündüzlü baskı altında geceli gündüzlü inleyecekti.

Amerikalı misafirlere karşı Türk komünistlerinin bu defaki gösterilerini iyice, insafsızca ezmek lâzımdır.

Amerikalılar müttefiklerimizdir. Memleketimize daima sefa geldiler, hoş geldiler, hoş geldiler. Bütün milletin duygusu da bu! Bir avuç komünist yobazından başka!

FALİH RIFKI ATAY

(Dünya - 24.8.1968)

Ezberci Demirel !

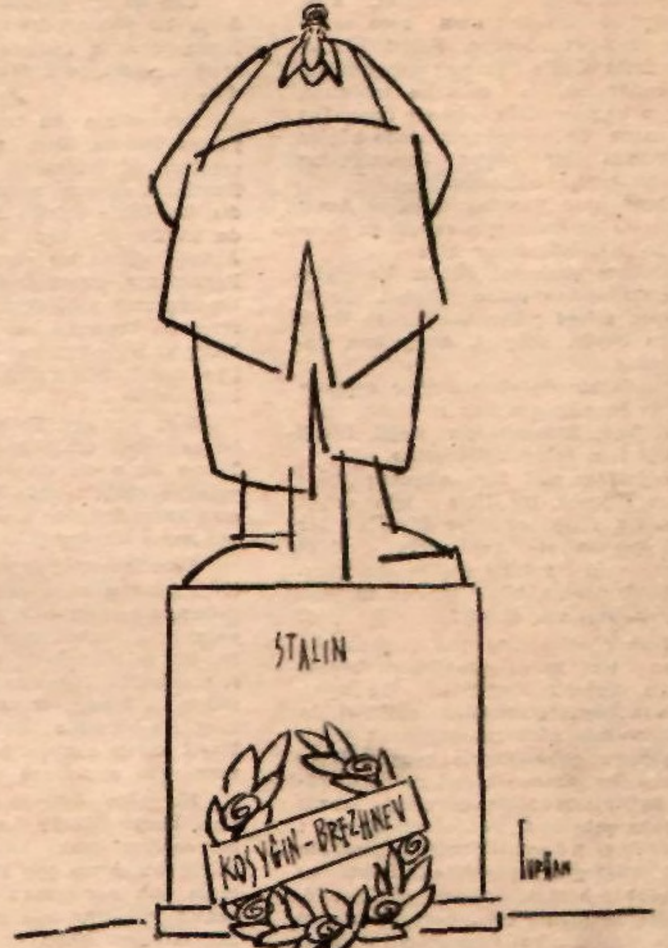
Başbakanımız Demirel'in Hakkâri'yi ziyareti eminim ki bu vilâyete uğur getirecektir. Hakkâri 18 Ağustos 1968 gününden itibaren değişen çağa girmiştir. Demirel'i yakından tanıyanlar bilirler. Başbakanımız, Hakkâri'nin ihtiyaçlarını, dertlerini, yapılacak işleri şimdi ezberlemiştir. Bunların yakasını bırakmaz. Hakkâri'lilerin gözü aydın olsun!..

TEKİN ERER

(S. Havadis — 23.8.1968)

haftanın karikatürü

Rusya, Stalin'in saldırganlık politikasına döndü. (Haberlerden).

YAZISIZ

Turhan Selçuk — Milliyet

ANT ● Haftalık Dergi ● Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sahibi ve Genel Yayın Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sorumlu Müdür: ALPAY KABACALI ● Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN ● İdare yeri: CAĞALOGLU, Başmusahip Sokak, Emek Han, 16/31 - İSTANBUL ● Telefon: 27 81 09 ● Posta Kutusu 934 — SİRKECİ - İSTANBUL ● Ankara temsilciliği: Tel. 13 40 20 ● Dizgi: SON SAAT, Baskı: VATAN MATBAASI ● Taşra Dağıtımı: HÜR DAĞITIM — Cağaloğlu - İstanbul, Tel: 27 38 54 ● İstanbul Dağıtımı: FUAT BÜTE - Ankara Cad. 84 İSTANBUL, Tel: 27 89 49 ● Abone Şartları: Yıllık 60 Lira, Altı Aylık 30 Lira, Üç Aylık 15 Lira, ● İlân: Santimi 25 Lira; yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir.. ● Tek sütun üzerine 5 santimlik kutu yayın ilânları 50 Lira'dan kabul edilmektedir . . .